

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23885
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	23
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 23

CLOTH
TO
COLLECT

cloth n | I प२: MBh, Kāv, etc (प२म्

L, ifc प२।) — आच्छादनम् Pāṇ,

Āp, Mn, MBh, etc — वासस-

n RV, etc — वसनम्, वस्त्रम्

(वस्त्रः g अध्यादि, ifc f आ)

RV, etc, वस्त्रकम् MBh वसनम् L.

I II अंशु m L — अंशुकम् —

आबद्धम् Śāṅkh. 2. 1. 25, आबद्धः

L — आभुक्ति f L — आवरणम्

MBh, Kirāt, Śak, Ragh —

कश्चुकः Bhpr — कशिपुपवहणम्

AV 9. 6. 10, Vait — तरङ्गः : Um,

Sch — निवसन्म Var, Kāv, etc

— पट्टः — पट्टिका L — पोतः L —

पोतिका (only L) — पोतः, पोतम्

(?) — वः (only L) — वरकम्

L — वासितम् L — वालकम्

MārkP — शुक्लम् L — संख्यान्तम्

Sis, Bhatt, H Paris, संव्यायः

Sānikh Bz — सिचयः Vikr, Kād,

Rājat — सिवसः L.

a bag of coarse cloth धौलकटः

L being on cloth पटगतम्

MBh blouse cloth छागलसम् L

cloth - colour वस्त्ररञ्जकम् Bhpr,

वस्त्ररञ्जकम् L a breast cloth

स्तनावरणम्, स्तनोत्तरीयम् Kāv

a clean cloth उद्धमनीयम् Dās

a cloth-bag for containing a

rosary गौमुरवी W (RTL pp

92 & 406) — गौमुरवम् L,

गौमुरवी cloth - covering पोता -

च्छादनम् L — वस्त्रकुट्टिमम् L

^{bosom}
a cloth covering the ~~bosom~~

स्तनशुक्लम् Vike a cloth

covering the privities व्यालोप-

नीलम् W a cloth covering the

face (of an elephant) वस्त्रच्छदः

Sis a cloth - cutter वस्त्रभेदकः

वस्त्रभेदिनम् m W a cloth for

covering अपिधानम् RV, etc a

cloth for covering the pudenda

मौपीनाच्छादनम् Bandh cloth for

straining वस्त्रध्वरी L a cloth

for tying up the Soma plant

सोमोपनहनम् Ap Sr a cloth

held between two persons who

are to be united (as bride and

bridegroom or pupil and

teacher) until the right

moment of union is arrived

अन्ताःपटः , अन्ताःपटम् cloth-house

वस्त्रसङ्ग्रहम् न Sis , वस्त्रगृहम्

L — पटशाला Heat the cloth.

in the loom तसरः L , तसरम्

T Br , Sch.

a cloth made of Dhru Duka

दौलुजम Var cloth marked with

various patterns. वज्रांशुकम L

— वक्रपदम L cloth of various

colours राजवर्तः L — राजावर्तम्

L a cloth passed between the

legs to cover the privities

कक्षापटः, कक्षापटः Panca

cloth produced by the Kalpa-

taru कल्पवृक्षम् Buddh

a cloth's basket वस्त्र-मण्डपः

Kathās a cloth spread over

a large court (in which

dancing, singing etc are

exhibited) वितानकः, वितानकम्

R, Kathās (esp) a cloth

spread over a large open hall

(in which dancing, singing

etc are exhibited) विलानकः ,

विलानकम् R, Kathās a cloth-

stealer पटचोरः L the cloth

thrown over the back and

knees of a devotee during

meditation आगपटः Heat,

Padmaṣṭ, योगपट्टकः: Hear,

Padmaṣṭ the cloth tied round

the legs and knees of a person

sitting on his hams अवस-

विशका L a cloth tied round

the loins कटिगम BhP 6. 16.

30 a cloth used for applying

colour शङ्खिका L (also शिङ्खिका)

W, सिद्धिना L) a cloth used

for applying perfumes सिद्धिना

L (also सिद्धिना W, सिद्धि L)

a cloth used for binding round

वर-गन्धः L a cloth worn

round the ~~hip~~ hip कटीनिवासनम्

Kathās, कटीपटः Rājat

a cloth worn during the

ceremony of tonsure शीर्षकः

L a cloth worn round the

loins कटिवासः Heat a cloth

worn to cover the privities

पुटः, पुटम् W, पुटी a cloth

wound round the back and

loins and knees while sitting

in meditation पद्मकः L

coarse cloth स्थूलशीटिका, स्थूल-

शीटी L — स्थूलपटः, स्थूलपटम्,

स्थूलपटम् MW, स्थूलपट्टाकः L

consisting of cloth वसनमय

mf (इ) n Lāty corchorus

flitorious (a plant from the

fibres of which a coarse cloth

is prepared) शीति m L

covered with a woolen cloth

कन्यालिङ्ग mfn Jain covered with

cloth वास्त्र mfn Pān. 4.2.

10 Sch a dirty and tattered

cloth चरकणम् Suse dirty.

cloth ओरकः L the edge of a

cloth अन्तकम् the end of a

cloth (gathered up behind and

tucked into the waistband

करछटिका, करछटाटिका, करछाटी,

करछोट्टीटिका L fine cloth अंश-

कम L having coarse cloth

स्थूलपट mpu MW head-cloth

शीघ्रपट्टकः Kathās — शिरसिसिन्धु

f L a hempen cloth शीणकः,

शीणकम् Lalit — शीणकु (काम)

ŚBz a kind of chequered cloth

for drafts अष्टापदः, अष्टापदम्

Hariv, R, etc a kind of cloth

अंशुपट्टम् — अवश्यामपट्टः L —

रत्नलुः L — जातिका W —

दूष्यम् Divyâv — नेत्रम् Hcar

— पट्टजम् MBh — पट्टवः or

पट्टवम् (?) Rājāt 5. 161 —

पट्टवरत्रम Susā — परि ‡

Pañc — परोत्रम L — कुट्टकम

Divyāṇ, कुट्टकवरत्रम — माध्यमिक

mṃn Pat — रोमजम L a kind

of cloth with various markings

वल्लीपदम L a kind of cloth

with various patterns वल्लीपदम

L a kind of thin cloth विर-

लिका L a kind of ^{woven} ~~woven~~ cloth

वरासी MaitrS, Br, ŚrS —

दुश्मि AV the knot of the cloth

which fastens the lower garments

round the loins tied in front

उद्दिमः L linen cloth dyed with

red colour कुमिलिका Buddh

L long narrow piece of cloth

चीरम ~~तार~~ T A 7.4.12,

Gaut, Mn 6.6, MBh, etc (ifc

• parox, Pān 6.127 & 135).

made of cloth । I पटमय mf

(इ) न — वसनमय mf (इ)

न. Lāty.

। II. चैत mf W — चैतेय

mf BhP 10.41.40.

made of cloth of all kinds सर्व-

पट्टमय mf (ई) न Vās made
of ivory or cloth हस्तिदन्तानरज-

मय mf (ई) न Heat made
of red cloth रक्तपट्टमय mf (ई)

न Vās made of very fine

cloth सुदुकृत mf n Ritus

making cloth पट्टकर्मण न

Pañc. new and unbleached cloth

नवास्वरम् W a new cloth नव-

वस्त्रम् L — आहतम् L old

cloth आहतम् L — यदी one

who has only a piece of cloth

over the privities कोपानवत्

mfn a painted cloth

(serving as an elephant's

housings) कुशः, कुशा MBH, R,

etc, कुशम L a painted

cloth worn on an elephant's

back आस्तरणम्, आस्तरणी.

piece of cloth I पट्टकम् Suisse

— चीरा Var B. S 89.1, Rājat

4. 573.

I II चैलिक Suisse 6. 18. 41

(v.l.), चैतन Car.

a piece of cloth on which Yama

with his attendants and the

punishments of hell are

represented. समयः: Mude

a piece of cloth passing between

the legs and covering the

privities. मलमल्लकम Das,

अनुप्रा a piece of cloth worn

over the privities एतत् ।

a piece of cloth worn (by

jainas) round the middle of

the body. अनुप्रा: Sil a

piece of cloth wrapped round

the waist अस्त्रगोत्र m ।

a piece of cloth wrapped

round the waist (esp. as worn

by woman) नीला f VS, AV,

SBz, MBh, etc a piece of

coloured woolen cloth (used

instead of a saddle) प्रवेणी

MBh ragged cloth नक्तकः L

red cloth सिन्दूरी L — कृमिवर्णः,

कृमिवर्णम्, क्रिमिवर्णः, क्रिमिवर्णम्

Buddh, L resting on a cloth

आस्तरीयक mfn R a screen of

cloth. प्रतिशीरा W a single

breadth of cloth given to a

student at his investiture

शण्डी W a small piece of cloth

worn over the privities by

poor persons. कौपीनम् Pañcat,

Das, Bhartr̥ a sort of cloth

चीनपट्ट — युलकम् — रक्तेणु म्

W — शमरः L standing on

cloth पट्टस्थ म् mfn. Hariv

a strip of cloth शाटः Vas,

Cān, शाटकः, शाटकम् Kāv,

Kathās, etc, शाटिका Divyāv.

— शाटि † Saoldh P, शाटी

MBh, Kāv, etc thick cloth

स्थूलशालिका, स्थूलशाली L

a variegated cloth कुशकः Car

a variegated cloth (used as an

elephant's housing) चित्रकम्बलः

L a wall of cloth प्रालिनीश-

W a wall of cloth (esp. ~~surround~~

surrounding a tent) अपटी L

wearing a garment of fine cloth

कुल्लवल mfn Ragh 17.25

wet cloth (used for cooling)

जलाद्रि Sis 1.65 a woolen

cloth कुटारम L woollen cloth

प्रवारः Bē. Ār Up, प्रवारकः L

woollen cloth used as a mat

वणिलणिकम, वणिलणिका L woven

cloth प्रोतः, प्रोतम् L → वणिक्

L.

clothes । I वासस न RV, etc

— वसनम्, वरत्रम् (वरत्रः ३

अध्यादि, ifc f आ) RV, etc —

अम्बरम् (ifc f आ) MBh, etc

— आच्छादनम् Pāṇ, ~~Ap~~ Ap, Mn,

MBh, etc — चौरम् T Ār 7.4.12

← Gaut, Mn 6.6, MBh, etc

← (ife parox Pāṇ 6.127 & 135)

— चेतन Kaus, Yājñ 2.97 (ife),

MBh (ife चेतन 3.127 25),

Pañcat, BhP 10.42.33 Kuvali

— चेतन Gaut, Mn, MBh, etc

(ife चेतन Hariv 7446, Naish

22.42).

I II आच्छादः Mn 7.126, R,

Pāṇcat — तरङ्गः Un, Sch —

दृष्यम् Divyān — ध्यायम् BhP —

प्रेतः, प्रेतम् L — लोटः, लोटम्

(only L) — वायिम् mfn Nir

4.15 Sch — वासः (m.c. for

वासस) MBh, वासक (ifc) Yājñ,

MBh — वासक (ifc) Yājñ,

MBh, etc — कुक्कुटम् L — सत्रम् L

— सारङ्गः (यिह f आ) — सिचमः

Vikṣ, Kād, Rājat.

a clothes - basket तरी (also

तरी f) L a clothes bag -

नरत्रकोशम् L a kind of

clothes रनङ्गः L bred in

clothes (as insects) चैत

mfn Mn 12.72, Kull

carrying off clothes वस्त्रमाय

mfn RV 4.38.5 change of

clothes वस्त्रमपययि: Mricch

clad in clothes वस्त्रच्छूण मfn

Vop clothes and garlands

presented to friends at a

feast युगलकम् L, C.v.l.

यूनिफॉर्म) clothes and ornaments

भूषण वा सांसि n pl. Mn 8.357

clothes-eater चेलाशकः Mn

12.72 Sch clothes etc वासि

mf L = वस्त्र clothes-insect

प्राकारकीटः L covered with

clothes वस्त्रवेष्टित mfu Hit-

dressed in yellow clothes

पीताम्बर mfn giving clothes

अम्बरदम having clothes सचेत

mfn Gaut, Mn, Yājñ —

वासिन mfn Ait Br, MBh, etc

having clothes as the chief

thing नर-समुरोय mfn ML

having portions of offerings on

the clothes (Śiva) चरुचेलिन

mfn MBh 12. 10419 having

the clothes removed दूर वस्त्र

mfn W mendicant's clothes

भिक्षुसंचारी Susr new clothes

आहृतम् --- आहृतम् L one who

has put off his clothes मुक्त-

वसन, मुक्तगम्बर (L) mfn

a pair of bleached clothes

उद्गमनीयम् L putting on clothes

आनन्दम् L red clothes सिन्दूरी

L suit of clothes (the dress

of Hindus usually consisting

of two pieces of cloth) वासो-

युगम् MBh the state of standing

in wet clothes आद्रवस्त्रता

Gaut 19. 15 the tattered

clothes of a Jain ascetic

झागी L torn clothes गोणी L

wearing black clothes कृष्णवस्त्र

mfn Goleh 3. 2. 13 — कृष्ण-

वासस mfn R 2. 69. 14

wearing black clothes (said of)

Siva) कृष्णवासस mfn MBh

13. 14. 289 wearing fine clothes.

सुवेचधर mfn Var Br. S wearing

new clothes अहतवासस mfn

ŚBr 14, Kāty Śr with clothes

सवासस mfn ŚBr, Mn, 5.

77, etc.

without clothes । I अवस्त्र =

mfn — विवस्त्र mf (आ) ॥

MBh, Pur, etc, विवास mfn

W.

I II अनावराणि: m pl (? =

अनम्बर १.१.) .

to change one's clothes निवस,

निवस्ते MW to put (clothes)

on प्रतिमुच, प्रतिमुच्यते, प्रति-

मुच्यते (dat gen loc) AV,

etc to put on clothes एत A

RV, AV, Kāv, Bhp, etc

to rob a person of his clothes

निर्वस्त्री कृ Subh.

clothe vb । I. आच्छद, आच्छादयति

Kaus, Gobh.

I. गुह्य cl ५ गुह्यति Dhātup

26. 13 — विल् cl 6 विलति Dhātup

28. 66 — स्ने (v. l. स्ते) cl ।

स्नायति Dhātup 22. 25 — हेड cl

I हेडति Dhātup 19.16.

I II अनुवस RV 6.75.18, AV, etc

— अभिनस caus RV, TS, etc —

उपसृ, उपसृणाति, उपसृणीते RV 1.

162.16, 8.73.3, ŚBr 13,

Śāṅkh Śr — छद caus (or el

10) छादयाति (once छदयाति Ait Br

1.30, छन्दयाति [for √ छन्द] Dhātup

32. 41, ep also Ā) RV 6.75.18,

AV 9.3, 14, TS 2.5, ŚBr, etc

— निवस caus निवासयति MBh, R

— परिवेष्ट caus परिवेष्टयति ŚBr,

etc — मण्ड् cl । मण्डते Dhātup

8.19 — विष् caus वेष्टयति Bhp

— व्ये cl । व्ययति, व्ययते RV,

TS, TBr.

to clothe one's self निवस २

निवसते Bhatt to clothe one's-

self in, प्रतिवस, प्रतिवसते

(acc) RV to clothe one's self

with वस caus वासयते

(instr) RV, गृह ३४९, Mn to

clothe with संनह, संनहति,

संनहते (instr) AV, etc.

to clothe with । I परिधा caus

परिधापयति (instr) AV.

। II वस caus वासयति, वास-

यते (instr) RV, षृष्टि S, Mn

— संनिवस, संनिवसते MBh.

clothing । I परिधानम् Kātya S,

R, Pañc — वासनम् Rāva —

वासस n MBh, R, etc (only if c).

I II कशिपु m n L — निवासः

Hariv — निवेष्टनम् Kaus —

परिवेषः, परिवेशः L — संवीतम्

Śāntis.

clothing made of bark बालक-

वासस n Ragh, Kier a golden

clothing हिरण्यकशिपु m Br,

Lāty a particular article

of women's clothing प्राचीन-

मान्ना वासस n Ap Sr a parti-

cular article of clothing

वरासा MaitrS, Br, ŚrS.

I II वस्तु mfn RV 3. 49. 4

(Sāy) — वासन् (ifc) Yājñ,

MBh, etc.

clothing one's self in संनिव्याजं

mfn (instr) RV clothing well

सुवस mfn Vop, सुवसन mfn

(आ) n RV having a golden

clothing हिरण्यकशिपु mfn AV

(prob) the clothing of a

dead-body मृताङ्ग उत्तम (prob)

upper clothing उपवस्त्रम् RTL,

415 wearing no clothing

अनन्तर mfn (prob) one who

clothes वासकः (in a formula)

MaitrS, Tand Be = वासयित

— वासयितृ म MBh 4. 420

clothing etc आच्छाद्य (and

उर आच्छादयित्वा MBh 4.

2183) p.

clothed ^{adj} l I सवासस ऽBe, Mn

← 5.77, etc — वसन्वत Gobh

— परिहित RV, etc — आच्छादित

MBh 3.1002 — सचैत Gaut, ~~MBh~~

Mn, Yājñ, सचैत Yājñ, MBh,

etc — आच्छन्न MBh 3.2632.

I II अधिनस्त्र RV 8.26.13 —

उपस्तीण — पिनद्धक f. (इका)

Hariv 11164 — प्रच्छादित R, Susr

— नासित L — संबिष्ट Mariv —

संबिष्ट MBh, Kāv, etc.

badly clothed कुचैल MBh 5.

1132 — कुचैल f (आ) Bhp 10.

80.7, कुचैलिन.

clothed in I नासिन n (esp. ये)

Ait Bz, MBh, etc. — नासिन

(ये f आ) Kāv, Pur.

I II निवासित (in-sta) R, निवासः

(yce) प्रतिवासित (in-sta)

MBh — वस (yce) Ragh —

संवासित (yce) MBh clothed in

a bark dress बालकलसंवीत MW

clothed in bright garments

शुचिवासस AisvGe clothed in

clean garments प्रमलवस्त्र Hir

clothed in half garments अध-

वस्त्रसंकीर्ण clothed in pure

garments शुचिवासस Aśv Ge

clothed in the same way समान-

वसन Kauś clothed with प्रवा-

रित (instr) Kārand —

आच्छूरित (instr) Kathās

clothed with a celal (?) चेलकः

Buddh clothed with half a

garment वस्त्रार्धप्रावृत MBh,

वस्त्रार्धसंवीत, वस्त्रार्धसंवृत MW

clothed with rain (said of the

Maruts) नवनिर्णिज RV, Sāṅkh Śr

completely clothed सर्ववासक MBh

entirely clothed संखन्त MBh,

Hariv, etc properly clothed.

संजीताडः Mn 4. 49 red-clothed

ताम्रशायीयाः m pl sea-clothed

समुद्रवस्त्र Bear = समुद्रवसन

sky-clothed गगनपरिधान BhP

very well clothed वैषाधिक VarJogay

well-clothed I सुवस्त्र f (आ)

MBh — सुवसन f (आ) ChUp.

I II सद्देशधारिन् VP — सुसंवीत

MBh.

to be clothed by the Supreme

इति वासम् having clothed आच्छाद्य

(and in आच्छादयित्वा MBh 4.

2183) p.

to be clothed । I संवसं, संवस्त

(instr) RV 5. 5. 4.

a clothier's shop वस्त्रागारः,

बैरगावहारम MW.

- X -

forming into clots कलथनम

Mahtdh on VS 39.5 having

clots बिन्दुमल mfn Ait Br, #

Katy Sr to be formed into

clots कलथ CLIP VS 39.5.

an ascetic's clotted hair सटा

MBh., सटाः, सटम L clotted (as

blood) बह्म mfn Susr clotted

butter पूषदाज्यम् RV, TS, Br,

Grisers to form into a clotted

mass जरिलय nom जरिलयाति.

Prasāng 8.4, जरिलीकृ W

with clotted butter सपूषदाज्य

mfr Katy Śr.

clotting of blood

clotting of blood स्कन्दनम् Śrīśr

— स्फुल्लत्वम् सुख, वाग्लि.

to be clotted स्तु.

cloud n । I मेघः RV, etc — धनः

MBh, etc — अम्भः MBh, etc —

पञ्चमः RV, etc — पञ्चमः MBh,

Hariv, etc — पयोदः Kālid, Var,

etc — अभ्रम् (rarely अभ्रः AV 9. 6.

47 & TS) RV, etc — पयोधरः Kāv,

Rājat — जीमूतः RV 6. 75. 1, AV 11.

5. 14, VS, Kāth, etc — पयोबाहुः

Ragh, Var, Rajat — पयोमुच m

MBh, Var, Kāv — नीरदः Kāv —

अम्भोधरः Mṛicch, etc — अम्भोमुच

Kād — अम्बुवाहः Kum, Megh, etc

— ताममुच m R 3.79.4 — देवः L

I II अद्रि m (the mountains are the

clouds personified and regarded as

the enemies of Indra) — अ०दः Bhatt

— अम्बरखण्डः, अम्बरखण्डम् Bharte.

— अम्बुदः — अम्बुधारः Bear —

अम्बुनिवहः Var B.S — अम्बुभृतम्

L — अम्बुमुचम् m Kir 5.12,

Siis — अर्जुद L — अश्वः Naigh —

अश्मनम् m Naigh — असुरः Naigh

— अहि m Naigh — उज्झकः —

उदभारः Pāṇ 6.3.60 — उदवाहनम् W

— उदहारः W — उपरः L — उपतः L

— figuratively applied to) the

clouds ऊधस n RV — गङ्गाजलानः

Un. 2.87 — ओदनः Nigh — कचः

L — कदः L — कज्जलः L (vv. 11)

कज्जलः , कज्जलः — कंधः L — कन्धरः

L — केलुभः L — (metaphorically)

cloud कौशः RV, AV, Suse, कौशम् L

— क्षरः L — खचरः L — खलमासः

L — गगनध्वजः L — गडेरः Un ,

गद्यन्तः Un 3.128 , गडयित्नु m L

— गद्ययित्नु (for गडयित्नु) Gal —

गदाम्बरः L — गद्ययित्नु m L , गड-

यित्नु — गवेडु m W — गवेधु f

Bhp 7.72.49 , गवेधुकः Hariv

11164 , Suss 1.46.1.18 — गाडवः L ,

गावेदु — गिरि m (ife) Pān 6.2.

94) Naigh 1.10, Nir, Sāy —

गोत्र: Naigh 1.10 — ग्रावन m Naigh

1.10 — घना (ife) Hariv 2660 —

चरु m Naigh 1.10 — जलकर सः _अ

L — जलभू m L, जलभृत m L,

Sch, जलवाह: L — जलवाह: L —

जीवथ: L — लडित्पति m L —

लडित्वत् m Vām 5. 1. 10 Sch —

लडिद्धर्मः śvet Up 4. 4 — लोकमम L

— लवक (fig) — ददरीकः Un, vr,

ददुरः L — दाल्यूहः L — दृतिः m

(fig) RV, AV, Bṛ, Mn, MBh, etc —

धूममोनि m L — नयन् m L —

नयन् m Un 3. 52 Sch — नभश्चरः

L — नभस n RV, AV, ŚBṛ —

नभस m L — नभः सरस n L —

नभोगतः L — नभोदुहः, नभोक्षीपः,

नभोधूमः, नभोध्वजः L — नभ्राज

m L — नमतः W — नागः L —

नीलभः L — नीलाभः L — पयिरम

(only L) — पयोजन्मन m L —

पयोभृत m Sis 16.61 — पण्डितः

W — a (mountain-like) cloud

पर्वतः RV — पर्वताश्रयः L — पश्चिमः

Say — पयोग्रन्थः L — पाटीरः (only

L) — पाथोदः, पाथोद्वरः Vcar — फुर-

भोजस m L — पेचकः L — रजस-

n RV, AV — वण्डरः (only L) —

वनदः L — वनमूलः, वनमुच m L

~~(perhaps) a cloud~~. वनिन m

(perhaps a cloud)

RV 1. 73. 8, 130. 4 — वण्डकः L —

वराहः Naigh 1.10 — वतजन्मनः ॥

L — वर्षः, वर्षम (यिह इ आ) —

वर्षकरः MW — वर्षधरः L — वतः

Naigh 1.10 — वलिज्ञानः Naigh

1.10 — वाणि इ. — वातध्वजः L —

वातरथः L — वायुदारः L, वायुदाक

॥ W — वारिगर्भः Marav — वारि-

लसकरः L — वारिनाथः L, वारिनिधि

m Balar, Cand — नारिर: Sis —

नामय m Bhp — विचित्रदेह: L —

विषद: Sis — विहंग: L — वृजनी

Say — वृषान्ध m Naigh 1.10 —

मोमधूम: L — ब्रज: Naigh 1.10,

मेघ — मेक: L — मतंग: L — मद-

मिच्छ m — मराठ: L — मरुत्वत

m L — मिहिर: L — मुदिर: वध,

Bham — मुमुचानः L — मेचकः L —

ययि m RV, ययी mfn — रजसाङ्ग

m L — रैवतः Naigh 1.10 —

शक्रवाहनः L — शक्ति m (only L).

— शक्ति m only L — शम्बरः

Naigh 1.10 — शरण्य m L —

शारदः L — (prob) a cloud शिरि-

म्विठः RV 10. 155. 1 — श्यामः L —

खेतनील: L — खेतमाल: L —

सन्नि m L — सरट् f (prob)

m Un. 1. 133 Sch — सरड् m

L — सरण्यु m L — सलिलद:

Var Bh.S — सलिलधर: MBh —

सारड्: (f आ) — सुदामन m L

— सेचक: L — स्यमीक: L — बलाहक:

बलाहक: (Naigh 1. 10) MBh, Kāv, etc.

approach of clouds ਜਗਤੀ ਜਗਤ:

Prizy 2. $\frac{2}{3}$, Nal 21.4, Kathās

bearing huge clouds ਜਗਤੀ ਜਗਤ

mfn RV 5.54.8 being above

the clouds ਜਗਤੀ ਜਗਤ mfn VS

6.16 the being a cloud ਜੇਵ-

ਜੇਵ Mārka P being in a cloud

ਜੇਵ mfn VS, TS belonging to

clouds अभ्रिय mfn अभ्रिया (RV)

10.68.12), RV, AV — मेघ

mfn (ई) न MW born from

clouds अभ्रजा mfn, AV 1.12.3

clad in clouds मेघवासस m

MBh, Hariv cloud-abode

मेघवेश्मन n L — घनाश्रयः L

(fig) a cloud (a dappled cow)

हस्ति f, RV, MBh cloud-appro-

ach अभ्यागमः Mālatim a cloud

(as crossing sc the sky) पारुषः

L a cloud (as the vessel in

the sky) वनम् (once वनः R

5. 50. 21) RV (?) cloud-

blossom मेघपुष्पम् L cloudy-

body मेघवपुसः MBh.

cloud-born । I अभोट्य mfn

L — मेघजा mfn R — मेघभूलि

m L cloud-canopy मेघानि-

तानः, मेघवितानम् Var B & S cloud-

capped मेघमातः B & P cloud-

ceasing धाराधरात्ययः car cloud-

collection मेघजातम् L cloud-

coloured नभोरूप mfn VS

cloud - coming धाराधरागमः Kād

cloud - darkness मेघाणिमिरम L

cloud - departure लोयदात्ययः R

2, Var BṛS 44.23 cloud - dis-

appearance जलदक्षयः Hariv

3825, जलदात्ययः Car 7.7.55

cloud - drinker ऋचयः cloud -

enemy मेघारि m L cloud -

enjoyer जलदाशनः L cloud-

essence मेघसारम् L a cloud

(filled with drops) धाराढः L

cloud-fire मेघवन्हि m L

cloud-friend मेघसखः Harev

cloud-garden धारोद्योद्यानम्

Priyad cloud-gate मेघद्वारम्

cat cloud-goer अभ्रगः AgP

cloud-going अंग्रग mfn Jain Up

cloud-licking अंग्रलिह mfn

cloud [Pāṇ 3.2.32] Ragh 14.

29 etc cloud-light मेघज्योतिः

n L — मेघदीपः L — जलदात्र

mfn W — धनरुच mfn Bhp

4.5.3 cloud-lump मेघकफः

L cloud-messenger मेघदूतः

cloud-named मेघनामन m L:

cloud-noise । I धनशब्दः,

धनस्वनः W — मेघरनः MBh,

Hariv — मेघनादः MBh, R

a cloud of dust रजोमेघः MBh,

R a cloud of nectar अमृतमेघः

Mālatīm cloud-path मेघ-

वत्सन n L --- मेघावहन m A

— धनपदवी Kir 5.34, धन-

नलिन Kir 5.17 — धनवीथि f

Sis 9.32 'cloud phlegm', hail

धनकफः L cloud - produced

मेघसम्भनः Buddh a cloud

raining flowers. पुष्पमेघः

cloud-region मेघमण्डलम् cloud-

season धनकालः; Sāh 4. $\frac{27}{28}$,

धनसमयः Bhartṛ 3.37 — जलद-

कालः Śiṣ 6.41, जलदसमयः

Prig 2. $\frac{2}{3}$ cloud-sound जीमूत-

रवनः NaI 12 cloud-source

मेघमोनि m L cloud-sphere

मेघमण्डलम् MW cloud-time

मेघकालः Var B&S a cloud to

which the thunder is ascribed

आनकः L a cloud torn asunder

छिन्नाश्रम Bhag cloud-tree

मेघतरुं m Var Bḥ S cloud-

unguent (?) घनाशानी L

cloud-water मेघोदकम् Mṛicch

cloud-weathered मेघमात्सिन m

MBh the cloud which causes

the destruction of the world

मलमदनः Hit the clouds which
obscure the sun at sunset and
sunrise (sometimes personified)

कवन्धः, कवन्धम (sometimes
 written कवन्ध) (cp) MBh.

coming from a cloud । I आद्युक्

mfn Naish.

। II अद्युक् mfn Sis — मेधजा

mfn R.

the condition of a cloud धनना

Kuval 262 consisting of

clouds मेघमय mf (इ) न

Hariv, Hcar covered with

clouds मेघाच्छन्न (MW) मेघा-

च्छादित (Pancat) — अभिल

mf (आ) न (gana तारकादि q.v.)

Ragh 3.12 crowned with

clouds मेघमालः BHP dark as

a cloud मेघसूयाम mfn R,

Pāncar.

a dark cloud । II क्षपाद्यनः —

जलमसि m L — नीलतोयदः

T Ar.

dark nocturnal clouds क्षपा-

एतः a dense cloud of dust

रज्जु^{जा} ~~म~~तम Hariv descended

from clouds मेघ म् (इ) ग

VS dwelling within the clouds

अपसृक्षित म् RV. 1. 139. 11

the enemy of clouds i.e. Indra

अद्रिक्लिष म L enveloped in

clouds मेघनात म् Lalit

formed of clouds मेघमय mf

(ई) १ Hariv, Hcar forming

clouds अभ्रमनी TS, TBe

from the clouds अभ्रपतः Gmn,

RV 1. 164. 52.

the gathering of clouds | I

जलदसंहति f W — धनौद्यः

Kālyāṇam 32.

I II मेघमाला MBh, Kām.

a great cloud महामेघः Ait Ār,

MBh, R — महाम्रम Sāṅkh Gr

having a cloud for a friend

मेघसरव mf (आ) न Suparn

having clouds साभ्र mfn Megh

having the clouds for shelter

अभ्रः (gana शारवादि १.१.१.) —

अभ्रावकाशिक (Mn 6.23, etc),

अभ्रावकाशिन (R 3.10.4) mfn

having clouds for a vehicle

मेघवाहनः Si is having the hue of

a cloud मेघवर्ण mfn MBh

hidden in clouds अभ्रमय mfn

(इ) न H Paris immersed in

clouds रजः रजाल mfn Bear

involved in clouds धनच्छद मघः

W a kind of cloud द्रोणमेघः

Mricch 10.25 — रुयामुनः L

a kind of cloud named after

the Rishi Utanka उत्तममेघः

MBh a kind of cloud (from

which the rain streams forth

as from a bucket) द्रोणः L

a cloud-friend मेघसुहृद m L

like a cloud मेघवत MBh

near the clouds अभिनभ्यम्

RV 10. 119. 12.

a line of clouds । I मेघपङ्क्तिः

† MW — मेघराजि (MW) †

मेघराजि (Mālav) † —

जलदपङ्क्तिः † W.

I II मेघरेखा Var B.S. — शीर्षी L.

a long bank of clouds काद-

मिनी Prasannar 4.20 a long

line of clouds कादमिनी Pra-

sannar 4.20.

a mass of clouds I I मेघवृन्दम्

MBh.

I II धूमजालम् MBh, R — मेघजालम्

L.

a mountain - shaped mass of

clouds ३१३ m a multitude of

clouds ३१३ m R 2, Ragh 11.15

not covered with clouds अमेघो-

५५० mfn Sis not having the

clouds as mothers अदेन मातृक

mfn one of the 7 clouds

appearing at the destruction of

the world विलक्षणः Cat over-cast

with clouds मेघावृतं mfn Lalit

over-spread with clouds मेघा-

वृत्तं (MW) mfn मेघावृत्तवर्ति

(Pāṇcat) mfn a particular form

of cloud मेघावृत्तं m Var Br S

a particular kind of cloud

संवत्: L path of clouds मेघपथ: A

possessed of clouds: आब्धिमत्,

अब्धिमत् mfn RV 5.42.14.

a (rain) cloud जलदः MBh 3.

1638, R. 3, Susr, etc — जल-

धर: MBh, R, etc — जलधृ च म

Megh, Dhūrtas, Udbh —

पञ्चमः RV, etc — तामदः R.

Ragh, etc, तोयदानः L — वारिधः

Kāv, etc — वारिधरः MBh, Kāv,

etc — तोयवाहः Bālar 9.30 —

वारिमुचं m Var Bṛ S, Kāv

वारिवाहः Kāv, वारिवाहनः L —

~~व~~ वलाहकः, वेलाहकः Naigh 1.

10 MBh, Kāv, etc — सतिमुचं

m Bālar.

I II वादः Sate, वावाहः MCar.

a rainy cloud

> वाविमसि (more correctly वाविमसि)

f L region of clouds राजस न

RV, AV, TS, VS, Br rejoicing

in clouds मधानन्दा L relating

to a cloud वादः म् (र. न.)

Hariv 4162. remain in a (heavenly)

station i.e. in the clouds राज-

विश्व म्फु VS. rich in clouds

(said of Parjanya) मेघम

म्फु Pat a row of black

clouds म्फु L sending down

rain from a (passing) cloud

जीमूतनाभिन म्फु Ait. Br 2.19

'water-giver' a cloud म्फु: L

'water-holder' a cloud अम्फु:

— उद-कधारः Comm on Un. water-
receptacle, a cloud. उदधि m.

a white cloud । I सितमेघः R

सिताश्रुः MBh.

I II खतः L.

shaped like a cloud अभ्रयित

mfn Bhām shining like a cloud

धनरुच mfn Bhp 4.5.3

similar to a cloud अभ्रायित

mfn Bhām sounding like

clouds आरिरात मfn MW

splitting clouds अग्निभिद मfn

RV 6.73.1 splitting the clouds

(said of Indra) अग्निभिद मfn

(Sāy) RV 2.23.3, 6.17.2 &

10.103.6, VS 20.38 splitting

the clouds' (said of Brihaspati's

vehicle) गोमित्रं म॥ (Sāy.)

RV 2. 23. 3, 6. 17. 2- & 10. 103. 6,

VS 20. 50. a succession of clouds

black clouds अग्रे L a succession

of clouds. मेघमाला MBh. f. MW —

मेघमाला MBh, Kām thick clouds

मेघजालम् L thunder cloud

अग्निमः २ अग्निमम RV thundering

like a cloud मेधरना MBh to

become a cloud मेधत्वम उपागम

to form clouds मेधाय Nom

मेधामते TS (= मेधं करोति Pān 3.

1.17) to become covered with

clouds दुर्दिनाय Nom दुर्दिनामते

Pān 3.1.17 Vārtt 1 Pat to

create clouds अभ्राय Nom अभ्रायत

Pan 3.1.17 to resemble clouds

मेधाय Nom मेधायते Hcar,

Dhanamj, (मेधामितम् impers)

to rise like clouds मेधाय Nom

मेधायते Hcar, Dhanamj.

cloud vb II समाच्छद caus समाच्छा-

दयति MBh.

I II मुख el 9.1 (Dhātup 31. 58

and 17. 25 v.l.) मुष्णाति, मोषाति (ep

also el 1 मुषाति) MBh, Kāv, etc.

clouded ^{adj} / I सधन Var Br. S.

I II संतमस W.

clouded by tears. नाप्पदुर्दिन

half clouded अधस्याम Sāk

having eyes clouded by tears

वाष्पदुर्दिनाश्च ऋ (आ, ई) Das

well clouded सुमेघः R whose

light is clouded मलिनप्रभ W.

cloudless adj. I. निर्मेघ ऋ (आ)

Bhp --- मेघहीन Subh --- अनंशु

ऋ (आ) --- निरशु MBh --- निजलद

ऋ (आ) Subh --- निष्पयोद R.

I II अनश्रुकाः m. pl Buddh ---

अपघन — गतलोयद R. 1. 44. 22

विघन MBH — विमेष Vish

व्यञ्ज f (आ) MBH, Hariv, etc.

appearing when the sky is

cloudless व्यञ्ज VarBDS a.

cloudless moon विघनेन्दु m. MW

cloudless rain अनञ्जलि f

Kir 3.5 under a cloudless sky

निधन (loc) when the sky is

cloudless अथ MBh, Hariv, etc.

— निरभ्रे MBh, Susr.

cloudy । I adj साभ्र Megh —

दुर्दिन MBh 8. 4771, R, Hariv —

मेघ इ (इ) MW.

I II नभ्य Sāṅkhya — नीरदिन Śis.

a cloudy day दुर्दिनम् Kauś 38,

MBh, Kāv the cloudy season

साम्मेध्यम् TS — सम्मेद्यः Tānd Br.

II मेद्यः cloudy weather I II

मेद्यः — मेद्यति गिरम् L. ~~to be~~

to become cloudy मेद्याय Nom

मेद्यामते TS, (= मेद्यं करोति Pan)

3. 1. 17. to cause cloudy weather

मेद्यय Nom मेद्ययति to make

cloudy मेघय Nom मेघमालि

making cloudy मेघयति ~~मफ~~

TS.

—x—

5045 1

a clout for cleaning vessels

अंतरिचि H Paris 1. 249.

— x —

1
cloven hoofed । I अनेकशक मनु Pān

1.2.73 Comm.

cloves n II लवङ्गम् Kāv, Vāṣ, Kāthās, लवङ्गकलिका,

लवङ्गकम् L.

II जीर्वाणकुसुमम् or जीर्वाणकुसुमम् L — ग्रहणीहरम्

L — चन्दनपुष्पम्, चन्दनपुष्पकम् L — तीक्ष्ण-

पुष्पम् — लोयधिप्रियम् L — दिव्यगन्धम् L —

दिव्यानि n pl — देवकुसुमम् Bhpṛ — देव-

पुष्पम् L — पद्मा L — भृङ्गारम् — रुचिरम्

(only L) लवम् (only L) — लक्ष्मीपुष्पम् Gal —

वरालकः, वरालकम्, वराहः, वराहम् L — वश्या,

वश्यम् W — वाःपुष्पम् W — वारिजम् L —

वारिसम्भवम् (only L) — क्षिरवम् L — क्षोखम्

L — इरुङ्गम् (only L) — श्री only L —

श्रीपुष्पम् L — श्रीप्रसूनम् L — सुपुष्पम् L —

सुषिरम् L.

nutmeg, aseca nut and cloves सुगन्धिद्रव्यम्

L cloves (the various names of Sri being

3
applied to cloves) श्रीसिद्धा L.

the clove tree II लवङ्गः (Un. I. 119). ~~ॐ~~

III लीक्षणापुष्पा Np५ — निष्पत्रः, निष्पत्रम्

L — लक्ष्मीपानि M L.

clownish । I ग्राम्यबुद्धि mfn W.

club n लघु । I लघुः MBh, Kāv, etc-लघुरः

W — लघुः MBh, Caś = लघुः — दण्डः

RV, etc — यष्टि m (L) f यष्टी — यष्टिका

R, Sūtr — गदा MBh R, etc — मुसलः,

मुसलम् = m, MBh, etc.

II उद्घातः — काष्ठलोहिन् m f —

किंकुः Kauś (v.l. किंकुरु, किंकुरु) —

कोणः Hcaś — तरी L — परिघातः L.

armed with club । I लकुटिन् mtn Kād

— लकुटिन् mtn L, Mārhp — गदायुध

mtn W याष्टीक mt(ई)n Rajat —

(said of brishna) गदिन् mtn MBh 7. 9455,

Bhag — मुसलिन् mtn Gaut, MBh.

bearing a club गदाभृत् m Bhp —

गदाधर mtn VarBhS 58, 34, Sinhās,

गदाभृत् m Bhp carrying a club लकुटिन्

6703

mbn L, MärkP club against club मुसला-

मुसलि Pān 5.4.127, Sch club against club

in fighting) द्विमुसलि न द्विदण्ड्यादि ,

द्विमुसलि club armed मुसलायुधः लभ

club footed स्थूलपाद mbn MW a club-

footed man श्लोपदिन m MW 3.165 —

club formed मौसल mt (ई) n āṣṣṣṣ, R

a club handed मुसलपाणि m MW the

4

club of Bala-shām खेरः, खेरकम् (?) &

~~or~~ a club (perhaps with iron point?)

मत्स्य AV club shaped मौसल मत् (इ)न

a club shaped like the foot of a bedstead -

i.e. a club with a skull at the top ^{सुखाः, खेरकम् यादवः}

^{Var 18, Malalim 5.4, Kathas}
Aśv Śr, R | club studded with iron पालघः

इ = परिघः deserving to be clubbed

मुसलीय मत्न १ अपूपादि, मुसल्य मत्न

Hcar, १ दण्डादि deserving to be pound-

ed to death with a club मुसलीय मत्न

१ अपूणादि, मुसल्य mbn Hcar १ दण्डादि

fought with clubs (as a battle) मौसल mb(ई)

n MBh, Hariv a golden club हिरण्यगद

Eat having club bearers (an army)

दाण्डिमन् mbn Pān 3.1.7, Kār, Sch. having

a great club महागद mbn Bhp holding

a club लङ्गुडिन् mbn Kād a kind of

club धातनी Hariv 2655 & 12537, R 6.

37. 54 घातेनो Un 4.124, 5th the first

club bears N. of an image of Vishnu

आदिवासीः VF an iron bound club

वातर्हि m W.

an iron club । II निघातः + L — पक्षिः

— पक्षिः — सर्वल, सर्वली L. rela-

king to the battle with clubs मौसल m

(३) n a short club करपालिका, कर

करवालिक्का & to become a club मुसली

भू, मुसली भवति MBlh with 2 clubs

द्विमुसलि ५. द्विदण्डयादि, द्विमुषलि.

club

I II

समाजः W

frequenter of clubs देवसभ्यः .

clump n II स्तम्बकः गABh — स्तिम्भि, स्तिम्भि m

Kātyāṣṭh — स्तिम्भिनी Sch on Kātyāṣṭh स्तिम्भि

II कुण्डम् ifc Pāṇ 6.2.136 — दलम् (दलः L)

L.

any clump स्तम्ब AV, etc a clump of

bamboo वंशकठिनः Pāṇ 4.4.72 Sch,

वंशविलति & Kiṣṭ a clump of Dārba

दर्भकुण्डम्. a clump (of grass) मुचुकुन्ध.

a clump of grass ॥I स्तम्भः AV, etc —

गुच्छकः L —

गुत्सः L, गुच्छः — गुच्छ गुच्छः Gā ॥

॥, गुत्सः — ~~गुत्सः~~

a clump of seeds शखणम् MBh, R, Kathās

Su 82.

clump of trees ~~गुत्सः~~ गुत्सः (rarely) ॥ MBh 10,

BhP 8.10) VS 15.8, Mn, Yājñ, etc/ + + +

~~##~~ गुल्मकः Kathās 90 — गुल्मी L.

8
clump-destroyer स्तम्बघ्नः, स्तम्बघनः, स्तम्ब-

हननम्, स्तम्बहन्नी L ~~clump~~ clump destroying

स्तम्बघ्न mf (इ) n Bhatt forming clump

स्तम्बकरि (mf) n growing in a clump

मुलिमेन् mf R 7.54 ~~clump~~ making a clump

स्तम्बकार mf (इ) n W.

~~forming~~ by clumps स्तम्बकः The forming
clumps ~~स्तम्बकरि~~ स्तम्बकरि mf n Hear.

clumpy adj स्तम्बिन् Maite S.

clumsy adj । II कुण्डमेदिन् ~~car~~ Car.

excessively clumsy अतिस्थूल VS, etc.

II
clumsiness n स्थूलता Pañcat.

। II आचपुर्चम् L — आनैपुणम्.

11

Clupea alosa वारिकपूर: L.

Clupea alosa (a kind of fish)

राजशकर: L the fish Clupea alosa

जलतापिन m जलतापिक: , जलताल: L

the fish Clupea alosa शफरा-

घिप: L, इल्लिश a kind of fish

(commonly called the hilsa

or sable Clupea alosa) इलीश:

इल्लिश: L, इल्लिस: Bhpr.

Clupea cultrata

विलोटकः L.

10.1
11/4

cluster n II संघातः (rarely संघातम् ifc f आ)

TS, MBh, etc — स्तम्भः AV, etc — काण्डः,

काण्डम् (ifc f आ ०२ ई) W.

III चामरिका Hcar 5.416 (pl.) — विटपः,

विटपम् (१ अर्ध-चदि) MBh, Kāv — वितति f

Ki३ — सान्द्रम् W.

bent down with clusters of flowers मञ्जरी-

नम्रः L a cluster (of berries etc) वृन्दम्

BhP.

a cluster of blossoms II स्तवकः (I also

स्तवकम् MBh, R, etc — गुच्छः Git II. II

गुत्सः

III गुच्छकः L — गुञ्जः L गुच्छः —

गुत्सः L गुच्छः — गुत्सकः — गुलुच्छः L

गुच्छ, गुलुञ्ज, गुलुञ्छ, गुलुञ्छक L —

* गोस्तनः W — मञ्जरम् BhP — मञ्जरी

MBh, Kāv, etc मञ्जरिका — मञ्जा L मञ्जरी,

मञ्जि L मञ्जी. ~~मञ्जो~~

a cluster of buds जोषिका L a cluster (of

flowers) वृन्दम् BhP a cluster of lotus

कमलवनम्. >

a cluster of trees II गुल्मः rarely ७

MBh 10, BhP 8.8) VS 25.8 मञ्ज, Yājñ

— गुल्मी L.

1.11 गुल्मकः Kathās 95. ~~formation of~~

formation of abundant clusters of rice

सम्बकारता मूद्र forming a cluster

सम्बकार मू(इ)न W growing in cluster

गुल्मन् mfn R 7.54.11 having beautiful

clusters सुषेणः L having clusters of

flowers मञ्जरिधारिन् मञ्जरिधारिन् mfn

मञ्जरि R — मञ्जरिन् mfn Amar

(१ लारकादि) ~~मञ्जरी~~ adorn with clusters of

blossoms मञ्जरय Nom मञ्जरयति वा

wind cluster वायुगुल्मः W.

clustering adj ~~प्र~~ प्रस्तीत, प्रस्तीम W — ग्यालीन

W.

clutch ^{vb} I परिग्रह, परिग्रहानि, परिग्रहानि

MBh — परामृश, परामृशानि Śāṅkh-

Śr, MBh, etc.

clutching ⁿ I प्रग्रहः (ifc f आ)

MBh, Hariv.

— x —

5121

Clypea hermandifolia I. अम्बष्ठा

सुस, अम्बष्ठीक अम्बष्ठीकी L.

II एकाष्ठीला L.

the plant Clypea hermandifolia

कुचेली L.

छिन्मवेपिका L — टङ्गिनी L — तिक्त —

पुष्पा L — त्रिशिरा L — दीपनी L

— पाठा L — पाठिका L — पापचेलिका,

पापचेली L — प्राचीना L — बृहत्तिका

L — महातिका, वयतिकला L —

मालवी L — यूथिका L — रसा —

वनातिका L — वरा, वरातिकिका L

— तिका L — विद्धकर्णी, विद्धकर्णी,

विद्धकर्णी, विद्धकर्णिका L — वृकी L

— वृत्तपर्णी, महाशनपुष्पिका L — वेश्या

L — शठाम्बा L — श्रेयसी L — स्थापनी

L.

1
a clyster pipe नेत्रिकम्

administering a clyster अवसकः

susr a kind of oily clyster

मात्रावास्त m car, sāringa | coming

back of a clyster निरुह-प्रत्या-

गमनम् susr.

Clytoria ternatea राधा L.

Cnidium. diffusum वनसमानी L.

X 6 m r
1/11

Coachman m II रथवाहकः MBh, रथवाहः Kathās.

II क्षत्र क्षत्र m (Pāṇ 3.2.135, Vāṛh 6.6.4.11)

VS 16.26, ŚāṅkhŚr 16.1.16 (pl for क्षत्र) —

प्राजिकः MBh 12.2646 — प्राजकः Mn 8.293

etc, प्राजित m L, प्राजिन् m — युग्यवाह Rājat

— युञ्जानः L — रथकुटुम्बः (BhP) रथ—

कुटुम्बिकः (L) रथकुटुम्बिन् (R) m.

a coachman (forming a mixed caste) सारथि

X 6728

m RV, etc a royal coachman (as a

particular character) रथगृत्सः VS, AitB²

the office of a coachman सारथ्यम् MBh, ^a

Ragh, BkP — a coach house रथशाला

MBh — यानशाला R.

coadjutor । II सम्भूयकारिन् mf W —

सहकृत्वन् mf (अती) n Naish.

a coadjutor in the Tānūna tra

सहकृत्वन् ^{वि} तानून त्रि m ApŚr II.

सतानून ^{वि} त्रि maitr S 3.7.10,

Ait Br 1.24, ŚBr 3.4.2.9, Kāty Śr

8.1.26.

1
6/1/23
coagulate ॥ I सम्मुर्छ , सम्मूर्छति Kār,

Var. Br. S, Suśr.

coagulation of blood रक्तोद्धनम्

Suśr that which causes

coagulation (as butter-milk

which is thrown into fresh

milk to turn it) आतञ्चनम्

TS 2, ŚBr, Kāty Śr.

to be coagulated in boiled milk

शुद्धात इत्ये ~~म्भ~~ TS, ApSr

to cause coagulation (by casting

one liquid into another) आतश्च,

आतनक्ति.

coagulating adj स्कान्दिन्. ~~म्भ~~

not coagulating अस्कान्दिन्

Susr.

coagulated adj। इश्यान W — शीन

Car — अवशीन, अवश्यान Pāṇ. 6.1.26

— संस्थान Nir — स्थान Suśr —

सम्पूजित ~~मूर्ति~~ R, Suśr — विमूर्छित

यज्ञे, Vāgblh.

। III अभिशीन, अभिश्यान Pāṇ. 6.1.26

— अभिसंशीन, अभिसंश्यान Pāṇ. 6.1.26, Kāś.

— ग्रथित Suśr 6 — मूर्त TS — विमूर्त

Sānikh Br - सम्पातिन AV.

bad coagulated milk दाधिकटुकः

Pān 6.2.126 carrying about

coagulated milk दाधिक^६म^६(ई)^६

Pān 4.4.8.

coagulated milk II दाधि RV.

I II कदरम् L - पयस्या TS, Br,

SrS - श्री घनम् L.

containing coagulated milk दधन्त

RVG.48.18 eating anything with

coagulated milk दाधिक $\frac{1}{2}$ (ई)

Siddh, Pān 4.4.8 made of

coagulated milk दाधिक $\frac{1}{2}$ (ई).

Pān 4.2.18, 3.22.26 mixed

with coagulated milk दाधिक

$\frac{1}{2}$ (ई) Pān 4.2.18, 3.22.26

not coagulated (as blood) असंहत

Swiss self-coagulated स्वयंमूर्त

TS selling coagulated milk दाधिक

‡ (ई) Pān 4.4.8 sprinkled

with coagulated milk दाधिक ‡ (ई)

Pān 4.2.18, 3.22.26 Thoroughly

coagulated समाभिश्यान Kās on

Pān 6.1.26.

to cause to coagulate ~~होने~~ कांस

~~होने~~ कांस सुस्.

to cause to coagulate (milk) होने
~~~~~

कांस होने कांस.

coal n | I अङ्गार m n (अग् or अङ्ग Un).

| II अग्निविक्र + L — अलातम् MBh, etc.

a burning coal अञ्जलः burnt to coal

क्षामवत् mfn MaitrS, TS 2, AitBr 7. 6,

KātyŚr 25, ŚāṅkhŚr a dead coal

विक्षामम् ŚāṅkhŚr having beautiful

coals (said of fire) स्वङ्गारिन् mfn Hcat

an instrument for putting on coals

अङ्गारवक्षेपणम् Nīlak a pan with live

coals अग्निकुण्डम् R to lay any thing

upon coals अङ्गारसात् क, अङ्गारसात्करोति

- ApS. २.

1
5781

coalescent adj. I संज्ञित Prāt.

coalescent (applied to the Samdhi

of a or ā with a following vowel

and of other vowels with

homogeneous ones, also to the

vowel resulting from this

Samdhi and its accent) संज्ञित

Prāt, Sāṅkh Śr, Pat.

2
coalescence (of vowels) प्रलेखः

Prāt, Siddh produced by col

coalescence (as a syllable)

सांध्य म्फु निर .

Coalescing adj I सांनिपातिक ग्रंथः.

Coalition n 1 = एकीभावः Vedāntas,

R Prāt, etc, अनुपङ्गः.

The coalition of vowels स्वरसंधि.

MW relating to coalation (of
vowels) एतन्निवृत्तं म्फु R Prāt.

coarse adj । I स्थूल b(ज्या) Mn, MBh, etc.

। II ^{ण-}अनण्ड SBh — उपपरिष्कृत —

उदुह L — घन b(ज्या) — निष्ठुरित

L — बादर b(ई) Skt — विषम b(ज्या)

MW — स्तब्ध MW .

coarse (as food) असुख Jātām

the ~~coarse~~ coarse body (peri-

shing at death) जौदारिकप्रारीम्

sil coarse (especially said
of speech) कथल Kath,

PI, MBh, etc coarse-grained^d

wheat महागेधूमः BhPr coarse-

voiced घनवाच् m Gal having

coarse clothes स्थूलपट MW

not using ^a coarse words अवगुष्ट

Hariv ~~The coarse~~ The coarsest

envelope of the supreme spirit

अत्रम् coarsely spotted स्थूलपृषत

f (इ) VS, Maitris .

coarseness ॥ I स्थूलभावः

Sārings .

I II अपरिष्कारः — निष्ठुरत्वम् Carrap,

निष्ठुरता Mm, Kāu, etc — स्निग्धम् W.

Coast । I वेला MBh, Kāv, etc

a coast wind वेलानिलः Ragh the

coast (rerehy the bank of a river)

वेलाकूलम् Uttamac, BhP coastwise

वेलायाम् situated on the sea coast

वेलाकूल म BhP a mountain

situated on the coast वेलादि m -

Kathās.

a coat of mail | कवचैः, कवचम् (Un

4.2. Nir 5.25) gana अर्धर्चादि

SBr 12.2.2.7, Katy SBr 13.3.10,

MBr, R, etc — वर्मन् n (or m

Siddh) RV, etc — उरस्त्रम्

उरस्त्राणम् L.

I II अङ्ग रक्षणी, अङ्ग रक्षिणी L —

आयसी L — खृगलः Savy —

मर्मत्रम् R — लोहजालम् Hariv, Kām.

armed with a coat of mail गादन्त

mfn L a coat of mail consisting

(as it were) of the down of the

body erect through delight

रोमाञ्चाकञ्चुकः Kathās a collection

of coats of mail वार्मणम् L the

fastening of a coat of mail

अवचपाशः AV 11.10.22 having a

coat of mail वर्मवत् mfn MBh

having no coat of mail अकवच

mfn AV 11.10.22 — उक्तश्रुक्तमfn

Bhartr an impenetrable coat

of mail निवतः L — penetrating

a coat of mail प्रमावणमिदिन

mfn MBh to provide with a

coat of mail वर्मय nom वर्मयति Sis

the sleeve of a coat पिप्पलः

W, पिप्पलम् L wearing a coat

of mail परिवर्तनम् mfn Lāty

without a coat of mail विसंनह

mfn Mn 7. 12

Coating विचार्यका Susr.

a coating of dust पांसुपटलम् mw

a coating of paint लेपः.

coated with clay मृत्कर्मसम्पन्नम् mfn

Car coated with gold हिरण्यलेपः

mfn RV — रुक्मपृष्ठम् mfn MBh.

R.

- 0 -

caus pl II उपच्छन् caus उपच्छन्दयति .

II अनुसृज् cl ५ अनुसृज्यते or ep ,

अनुसृजयति — उपसृजन्वय, उपसृजन्वयति

Kās, on Pāṇi 1.3.47 — उत्प्लप caus

उत्प्लपयति Mārkab — कथ्य cl 1

कथ्यते W — कथ्य cl 1 (Dhātup

4.41) श्लाघते (ep also श्लाघति) Pāṇi

1.4.34 Kās .

coaxing n. I II उपग्रहः Daśar

— उपमन्त्रणम्, Pāṇ 1.3.47 = रहस्य

उप-च्छन्दनम् Kāś — उल्लापः Bhartṛ.

the act of coaxing I लालन

L, लालनम् K-ṣ, BhP, Rājāt,

लालिन् mbh Śiś — उल्लापनम्

MārkaP.

coaxing adj. I ~~MBh~~ II लालनपूर्व

MBh .

coaxing speech उल्लापकम्
#

car calling out in a

coaxing manner उल्लापिन्

Amar .

coaxed adj ॥ लालित MBh, Kāv.,

etc — उपच्छेदित . Śakr 207.2.

the black and most venomous
variety of the cobra कालसर्पः

Grt 10.12, Yet a water-serpent

(the black variety of the cobra de

Capello, colubar nāga) अलगर्धः

Suparn, Susr, अलगर्धः, अलिगर्धः,

अलिगर्धः L

cobweb n II कृमितन्तुजालम्, क्रिमितन्तुजालम्

Ragh. 26.20 — लूतालन्तु m m.w.

II उणा (Un 5.47) डक्षि — जालम् w —

मर्कटवासः L — वासस् n (with मर्कटस्य)

L — संतानिका Suśr.

The single woven lines of a cob-web ~~जालम्~~

जालपाशाः Kathās 70.

coccinella

311201-4: .

— x —

Coccinia grandis जीवकः L — प्राणकः

L — प्राणिकः L. ~~the~~

the plant Coccinia grandis

~~ओष्ठोपपत्रफला~~ L ओष्ठफला High,

ओष्ठोपपत्रफला L the plant

Coccinia grandis (to whose

red fruits lips are commonly

compared) ओष्ठी L.

Cocculus cordifolius II गुडूची Sur

1.12.25 ; 38 ; 2.1.26 गुडूचीका Car

6.17.

I II अमरा L — अमृता — इन्दुलला L

— उद्धारा L — कुण्डली Bhpr —

— चक्रलक्षणा L, चक्रलक्षणीका Bhpr —

चन्द्रहासा L — चन्द्रा, गुडूची, छामिका

L — चिन्ना इवा Bhpr 5.3.6 —

जीवन्तिका L — जीवन्ती L — ज्वरारि m

L, जरघ्नः L, ज्वरनाशिनी Npr —

तान्त्रिका Bhpr 5.3.7 — तिक्तपवन f

L — तोरवती, तोरवल्लिका Npr —

देवानर्मिता Bhpr — नागकुमारी L,

नागकुमारिका L — निर्जरा L — पित्तघ्नी L

— भिषकाप्रिया L — मण्डालिनी L —

मण्डली Bhpr — मधुपर्णि f (Car m.c)

२, मधुपणी Swiss, shpr, L — र

रसायनी L — यनावल्ली L — यतश्रेष्ठा

L — यज्ञाङ्गाः L — वज्रा L — वत्सादनी

Car — वयःस्था L — वरा — वात —

रत्नाङ्ग m_x L — विक्रान्ता — विशल्या

L — विषद्या L, गुडूची — व्रणशं L

— सुरकृता L — सोमलातिका L —

सोमवल्ली.

the creeping plant Cocculus

cordifolius अमृतवल्लरी, अमृत-

वल्ली, अमृतसम्भवा Swier a

kind of plant (Cocculus

cordifolius) शुद्धवर्द्धिका L

the plant Cocculus cordifolius

कुण्डलिनी L — कृतरुहा L.

a species of *Cocculus* कन्द-

गुडूची L — कन्दोदभवा L —

पांसुपर्णी L — पिण्डाङ्गु m L —

बहुच्छिन्ना L — बहुसंज्ञा L.

— x —

Cocculus tomentosus n I II चक्राङ्गा Bhp 5. 3.

307 (ul चक्राङ्गा) चक्राङ्गा W — वृषकणिका

Car वृषकणी, वृषणी L — सुदर्शना L — सोम-

चक्रो Var B&S, Bhp, etc.

Cocculus tomentosus | II चक्राङ्ग Bhpr 5.3.

307 (V.L. चक्राङ्ग), चक्राङ्ग. W — वृषकर्णिका

Car, वृषकर्णी, वृषपर्णी, L. — सुदर्शना L —

सीमवल्ली Var B₂S, Bhpr, etc.

cochineal n II सुरेन्द्रगोपः Subh. ~~and~~

II कृमिद्रवम्, क्रिमिद्रवम् Np२ — लाम्रकृमि,

लाम्रकृमि m L — नितिभः L — तिमिरिन् m

Np२ — पलाशी इ — हरिगोपकः Subh. ~~and~~

the cochineal insect ~~शक्रगोपः~~ शक्रगोपः,

शक्रगोपकः NABh, Kāv, etc — धुन्धुमारः L

the insect cochineal of various kinds

इन्द्रगोपः made of Indrādrisā or the

1750
cochineal insect ऐन्द्रादश मफ (T)

३३ गुग्गुला लालादि पत्र ५.३.१५२. Key

ऐन्द्रालिख मफ.

coch n II कुकुटः (itc t आ Pān 4.1.14, kāi)

VS 1.16, Mn, MBh, etc — कुकुटः Pāñcat.

I II अरुणचूडः L — आत्मघोषः L — उग्रथः

L — उषःकलः L — उषाकलः — कलजः

Bhp — कलाधिलः L — काणकः W — काहलः

L — कुरक m VS 24.23. MaitrS, TSs —

~~कुकुटः Pāñcat, कुकुटः कलवाकु m~~

VS, AY, MaitrS, etc — यरणयोधिन्
~~यरणयोधिन्~~ m R

(B) 4.58.31 — चरनायुधः Cor 4.225,

Sah 3 $\frac{195}{196}$ — चित्रवाजः L — ताम्रचूडः

Suśr 4.6, Var B₂ S 88.44, Daś — ताम्रशिखिन्

m L — व्याहृतः Suśr 1.46 — दीर्घनादः L

द्व — अ दुस्सथः L — नखायुधः L, नखरायुधः

— नन्दीकः L — नियोद्ध m L — निशाकरः

(मु० निशाकरा) L निशावेदिन् m L — पुच्छिन्

पुष्टिवर्धनः

m L — पुष्टिवर्धनः L — पूर्णकः m L —

प्रकाशकज्ञातृ, प्रकाशकप्रज्ञातृ m 1 — प्रावणादिन्

m Bhp — वीधि m 1 — मणिकण्ठकः L

— मदरागः L — मयूरः L — महायोगिन् m

L — यामघोषः L — यामनादिन् m Bhp

(u l) — रणायुधः Bhp, रणस्वच्छः L —

रसास्वनः L — रात्रिवेदः, रात्रिवेदिन् m L

— रुदयः (only L) — वचरः L — वटरः L

(only L) — विवृताक्षः 1 — विवृताक्षः 1

— त्रिश्वण्डिकः १ — त्रिश्वण्डिन् ३ —

त्रिखिन् ३ १ — शूरः १ — शौण्डः १ —

स्वर्णचूडः १४ — सुपर्णः १४ — स्वस्तिकः १.

cock's comb ॥ त्रिश्ववत्तो १४४ —

चूलिका (itc) VarB&S 63.1.

॥ ॥ लोचमर्कटः लोचमस्तवः १ — (~~सफ़ोर~~)

(safflower) कुकुराक्षिखः १.

cock fighting कौलीनम् १ a cock foot

5
५/११
कुक्कुरपादः Buddh.

II
a domestic cock गृहकुक्कुरः Suśr 4.9.

18, Praś 5.20 — ग्रामकुक्कुरः Mns.)

12 & 19, Yājñ 1.176 —

II मयूरचटकः L — व्रज व्रजः L व्रज.

(an onomatopoeetic word imitating the)

cock's cry कुक्कुरः Pāṇ 1.3.48, Pat

a wild cock आरण्यकुक्कुरः Bhpr —

वसकुटः L having a cock in his banner

कुकवाकुध्वजः L relating to a cock

कौकुट mbn R 2.91.65, सुश्र —

कारकलाकव mb (इ) n W.

(an animal) whose tail is

~~not~~ cocked up સમજાવવામાં આવે છે

nfn hit, (v.l. સમજાવવામાં આવે છે)

—x—

Cockle I I शुक्ति त, L.

I II दीर्घ कोशा, दीर्घकोशिका, दीर्घ कोशा

L - दुर्गाम् त, दुर्गामी, दुर्गामिका ।

सितातिका MW.

cock-roach n I तैल चोरिका, तैलपा

L, तैलपायिका M 14.50.69 —

तैलपायिन m MBh 13, Yājñ 3.211,

MārkaP 15.23, MBh 7.6713, तैल-

पायिनी Npr.

I II धूतेली L — चोरिका Npr —

जलुका L — तैलाङ्गुका L — परोष्णी

(also written परोष्णी) L.

2

a kind of cock roach मकृदा-

लिका L — खजधारा L a

species of cock roach पिङ्गकपिशा

L — मुरविष्ठा L.

— x —

cocoa-nut n II नालिकेरः Var, सुश् (also नालिकेल

as ul) Kāu (also नालिकेल as ul.) Kāu

(also नालिकेरी) Bōlar — नारिकेरः सुश्,

etc नारिकेलः MBh, etc (L also नारिकेलि or

लो t).

I II आबालः L — चोचम् Var BṛS, 41.4 —

जलकरङ्कः L — लुङ्कः L — लोयगर्भ NPr —

दाक्षिणात्यः L दृढवृक्षः L नारीकली L — पयोधर

2
~~म~~ (ibc & भा) L — पुटोदकम् f — फलास्थि

n L ~~म~~ — मत्कुणः L — बाला L —

श्रीफलम् GarudāP — सदापुष्पः L.

a coconut hollowed to form a cup करकुः

L ^{cocoanut} a ~~cocoanut~~ hollowed to form a vessel

करकुः L a cocoanut nut shell करकः

L a cocoanut shell hollowed to form it

a vessel करकः, करकम् the coconut

3
palm नाडिकेलः, नाडीकेलः L नारिकेल.

the cocoanut tree II नारिकेरः Suśr,

etc, नारिकेलः MBh, etc (L also नारिकेली

नारिकेलि वृक्षी f) — नालिकेरः Vaś, Suśr

(also नालिकेल as v.l.) Kāu (also नालिकेरी

Bālar).

II उच्चतरम् m L — करकलोयः f —

करकाम्बु, करकाम्भस् m f — कूर्चशेखरः

५
L — खानोदकः L — लृणराजः L —

लृणवृक्षः Np५ — त्रिनेत्रफलः Gal —

दुरारुहः L — दृढमूलः L — † दृढनीरः L

— दृढफलः L — नीलतरु m L — सदाफलः

सदाफलः L — सुतुङ्गः L — सुभङ्गः L

— सुराक्षरः L — स्कन्धतरु m L —

स्कन्धफलः L — मङ्गुल्यः L — मुष्टफलः

L — लतावृक्षः Np५ — लाङ्गुली L

५
L, लाङ्गुलिन् m L — वरफलः L —

विधामित्रप्रियः L च — शिरःफलः L —

अश्रुशेखरः L.

a cocoanut tree (the fruit of which

contains a fluid) रसफलः L a kind

of coco^anut tree मधुनारिकेरकः, मधु-

नालिकेरकः, मधुनालिकेरिकः L — मधुफलः

L species of coco^anut बहुकुर्यः L —

माक्षिकफलः L — ~~a species of cocoanut~~

tree ~~##~~ माक्षीकफलः L — मृदुफलः

L the cocoanut tree (the fruit of

which is covered with a fibrous coat

resembling hair) थलकेसरः L the

cocoanut (said to have been created

by ~~the~~ Viśvāmitra i.e. Kausika,

when, when endeavouring to form a

human being in rivalry of Brāhmā,

the nut being the rudiment of a head)

~~नैमिषिककण्डम्~~ कोशिककण्डः (W) L for

mented and intoxicating juice of the

cocoanut नालिनी L the inner part-

of a cocoanut कूर्मि कूर्मविन् कूर्मिसम्

Gal the interior part of a cocoanut

स्वर्जूरम् L.

1/2/2024
Cocca tree न कि कि म L (नारिकेल) .

a kind of cocoa palm स्वर्णम् L

cocoon of a silk-worm I I

कोशः, yājñ 3 : 147, Vedāntas, कोशम्

L — कृमिकोशः, क्रिमिकोशः L — गुटिका, w.

Coming from the cocoon

कोशजम्
कोशनम्

L.

1
The berry of the Cocculus indicus

shahid; , shahid H.

— x —

code n II स्मृतिशास्त्रम् Hariv.

according to the codes of law यथाशास्त्र

ifc Mn, Chup, Samk, यथाशास्त्रम् APKāt,

Mn, etc code of laws • श्रुतिजीविना L—

धर्मशासनम् MBh, धर्मशास्त्रम्
(any code of law व्यवहारविधि m Yājñē,

Sch code of law (as Manus, Yājñē; etc)

धर्मसंहिता the code of Yājñavalkya

याज्ञवल्कीयम् (scil धर्मशास्त्रं) the whole

2
body of codes of law as handed down

memoriter (esp. the 18 codes of Manu, etc.)

स्मृति + Gṛ̥h̥y̥aṣ, Mn, Yājñ, etc. the

whole body of codes of law as handed

down by tradition (esp. the 18 codes of

Manu, etc.) स्मृति + Gṛ̥h̥y̥aṣ, Mn, Yājñ,

etc.

codicil to a will । II जोसुयन.

— x —

377
1

Coefficient । I (in alg) गुणित

आ).

। II अङ्कः — (in arith) प्रकृति

cd — (in arith) वर्णः (वर्णन व

अर्ध्यादि) (यत् आ).

(in alg) so much of the unknown

as its co-efficient number

यावत् तावत् the co-efficient of a

root (in alg) मूलगुणः MW.

5112
1

Coelogyne ovalis

जीवदात्री L.

coerce ॥ II नियुज् caus नियोजयति —

नियुज्, नियुनाक्ति, नियुङ्क्ते Mn, MBh,

etc.

†

coercion I I निग्रहः Mn, MBh,

etc — नियमनम् MW.

by coercion निगृह्य † . MW ††

coercion of the mind मनःसंवरः

Lalit having coerced II

निगृह्य

M.W.

acoval | I मवयस, m., RV, Ragh,

Kathās

co-existence । II संसर्गः (if f आ)

W, समवाय — समावेशः MBh, Dāśar.

co-existence of two emotions

भावसंघ m. K uval co-existence

with संगमनं mfn. (instr.)

TS, Bṛ.

1

cottin (१) I II चमू ‡ sg SBr 13.

8.2.1, SāṅkhaŚr 14.22.19 — (esp)

वनस्पति m — वृक्षः (ifc ‡ आ) AV

18.2.25.

X
11
Coagency २। I प्रामाणिकत्वम् Mallin.

—●—

1
cognition n । II अद्वय L — प्रवृत्ति f

Yogas .

a sensuous cognition व प्रवृत्ति

(with विषयवती) cognition

of soul आत्म प्रबोधः cogniti-

on of supreme spirit

आत्म प्रबोधः cognition of the

things belonging to the

external world प्रवृत्तिविज्ञानम्

Buddh.

cognizant

cognizant adj नवेद (only RV)

1.165.13) नवेदस् (with gen) RV

विज्ञेय ऽBh, MBh, etc.

cognizance ज्ञानम्.

one whose cognizance is

directed both inwards

---

and outwards उभयतः प्रज्ञा

---

mfr Māndū.

---

^l
cohabit vb । II निवस, निवसति

(rarely निवसते). MBh 9.2023 —

परिचर caus परिचारयति Divyāv

— परिचारय Nom परिचारयति Divyāv

Divyāv — संविश, संविशति Mn,

Yājñ, MārkaP — समि, समेति

(acc or साधमि, सः) MBh, R.

to cohabit (said of men and

women) अभिगम , अभिगच्छति

yājñ 2. 205, etc acohabit

sexually मिथुनाय Nom

मिथुनायते Pāṇ 8.1.15, Sch,

मिथुनीञ्चत् SBr to cohabit with

संवत् , संवत्ति , संवत्ते (acc) W

— अध्यास (a woman) with

whom one ought not to be

cohabit अथवा AV20.128.8.

cohabitation II औपस्थानम् BHP

— संगमः — समुपभोगः MW —

सम्भवः (ibc & या) .

cohabitation by day शुभेयुनम्

AV, Paris cohabitation during

the fortnight after menstruation

ation ऋतुसमावेशानम् Apyr.

cohabitation of ~~sints~~ saints

खञ्जनरत्नम् L cohabitation
of the gods देवमिथुनम् AitBr

1.22 devoted to cohabitation

मिथुनव्रतिन् mfn MBh fit for

cohabitation गम्य mfn yājñ

- 2.290, MBh 1, Pl: 1, etc

a kind of cohabitation वैविक्रमः

Häl 411, Sch a woman with

whom cohabitation is

forbidden अगम्या .

cohabitating adj मैथुनधर्मिन् 1311

— धर्मिन् W.

cohabiting by day दिवामैथुनि

Märk P 14. 74 not cohabiting

with a woman अगमति b.

co-heir ^{1I} ~~II~~ एकरिकथन mfn Mn 9.162. ~~II~~

अंशकः

I II अंशकः L — अंशभागेन, अंशभाज

mfn — ^ह ~~उद्धृत~~ mfn — भागधेयः L —

भागहर mfn MBh, भागहारिन mfn

yājñ — भागेन = w — वन्त्रः Un

2.23, Sch. (= विभागेन) — समांश-

हारिन mfn Dāyat.

the state of a coheir अंशिता.

coheirss भागिनी व.

cohere vb । II आसञ्ज् pass आभज्यते .

coherence । III बन्धनम् (बन्धनी L) RV, MBh

— संतानः (ubc f आ) ऽश्ऽ, T up .

coherency n । II उपसंश्लिष्टता

Maitr up .

coherent adj । I उपसंश्लिष्ट —

संश्लिष्ट ऽश्ऽ, etc .

। II उत्सङ्गिन् Mall, on ऽis 3.79—

संयत RV, ^{Sh} Sāmkhā~~re~~ - संहत

Āśv-Sr, Mm, MBh, etc — सतति TS

— संदर्भशुद्ध MW — सम्बद्ध — सहभाविन्

Sāmkhā .

coherent with समनुगत (instr)

Sāmkhā made coherent

उत्सङ्गित S is 3.69 requ

regular coherence संदर्भशुद्धि b

gīt the coherence of words

in a significant sentence

समर्थः MW want of coherence

सम्बन्धवर्जितम् Pratap

cohesion n परिभाषितम् MBh.

the coil of a rope कुण्डलम्

(ifc & आ ganas सिद्धमादि and

अर्धचरिदि) L coil (of a serpent)

भोग: RV, etc — भुज: (ifc & आ)

coil (of a snake) यावर्तनम्

Kir — भुजा Bhp — a great

coil महाभोग: MW (a snake)

having great coils महाभोग

mbh MBh (a serpent) with

expanded coils प्रसारितभोग mbh

Pañcat. ~~to~~

to coil one's self मण्डलाय Nom

मण्डलायत Ratnāv.

coiling

मण्डलीकरणम् W.

the coiling of a snake नाग-

भोगः R 5. 74. 31.

coiled (as a serpent) भोगवत् mfn

R, भोगिन mfn R, BhP, etc.

— 0 —

Coin m II कार्षिकः, L, कार्षिक, कार्षपिण — नाणकम्

yājñe, mārīcch, Heat. —

II द्वन्द्वु m L — नामा Heat, नामक —

टैबुका - Kathâra.

a coin ($\frac{1}{70}$ of a Swarng) रोपकः W a coin

of different values कार्षपिणः, कार्षपिणम्

(gana अर्घ्यार्थे) Mn 8.136.336, 9.282

a coin of the Krishnaala weight कृष्णालम्

Kāth, TB₂, Mn, Yājñ common Katy S₂, etc

rarely कृष्णलः [Yājñ 1.362] a coin of the

Value of four cowries गण्डकः १ (a coin)

Worth ३ Purāṇas त्रिपुराणक म० (इका)n

त्रिपुराणीय mfn Mn 11.228, Kull.

a gold coin II ~~पाणे~~, ~~पे~~ दीनारः Pañe,

Rājat 4.

II चक्राटः १ — दीनारकः Hachiv — दीनारिका

8

Hariv — ३ दोनारः Revjat — सुवर्णः (rarely)

सुवर्णम्) मश्चिह — हिरण्यम् (if १ भा)

(generally with सुवर्ण) डि.

a particular coin Dhūrtas 1. $\frac{35}{11}$ — दानकः

Sch — पञ्चपुराणीय mfn — पुराणक

ifc (१ इका) = पुराण — भर्मम् W — (prob

a rupee) रुपकः Var, Pañcat, etc —

(= 20 ~~ma~~ māśhas) लोहकाषाणिः L —

(3 māsas) लोहलीकम् L — (prob.) वर्यः,

वर्यम्, kām. a particular coin of a certain

weight (= 4 kāshāpanas) धानकः Car,

Heat a particular coin varying in

value at different times निष्कः rarely

निष्कम् (U. 3. 45. 9 मर्धचादि). a silver

coin श्वेतः L a small coin equal to

twenty cowries काकिणः Pañcat, Dai

5
21
a small coin ककणम् (पुण्य गौरादि Pan

4.1.41) L, ककणि + ककणी L (Pan

4.1.41) = ककणि a small coin equal to

twenty Kapardas ककणि Pañcat, Daś

a small coin equal to a quarter of pana

ककणि Pañcat, Daś a stamped coin

• टङ्कः Hit — मुद्रा L — a stamped

coin (esp of silver) टङ्कः L Sch 5 coins

called kaṣṭhāla पञ्चकणलम् Gant of the

value of one Purāṇa (coin) पौराणिक, mb

(३) n Sam skarak stamped coin रुप्यम्

L the testing of coin नाणकपरीक्षा W

'Coin tester' नाणकपरीक्षिन् m W

coiner मुद्राकरः m W.

coinless adj निर्माणक मश्चित् 2.6.

coined by one's self स्वाहल mbn Rājat

coined gold रुपिकः, रुपिकम्(?)L.

coincide vb I II संविद P Ratnâv.

coinciding with ^{II} संविद म्फु

(ifc) Hariv.

— x —

Coincident sacrifices समृतयज्ञः m.

pl. Ts.

coincidence n. I II एकत्वम् Kāty Śr, MBh,

Suśr etc — एकता ŚBr, Ch Up, MBh, etc.

Coinciding adj. I II अविसंवादिन् Mark P.,

Rājāt, Dās.

Coinciding with सम्पादिन् ~~Nir~~ Nir.

(in phil.) perpetual coherence

1 I समवायः Kap, Jaim IW

66, 69.

— x —

pr

coition n II संवेक्षणम् KatyŚr .

II अङ्गसङ्गः L — उपपर्वनम् RV. 28.8,

AV 9.4. — उपसृष्टम् L —

नर्मठः L — हा (only L)

non-coition असम्भवः ApŚr

a kind of coition सुरतबन्धः L

— सुरतभेदः L .

X
Date

inverted coitus विपरीतकः

with बन्ध L a kind of coitus

आराम Mall on Kirāt 5.23—

उत्फुल्लम् L — उपरीतकः (scil

शृंगार बन्ध) T — उपरीतकः (scil)

शृङ्गार बन्ध T — इन्द्राणी L —

एकपदः — ऐनेयम् — औपरिष्ठ-

ष्टकम् (scil रत) Vātsy —

कदपिष्ट इव नः Ratim करितम्

Kir 5.23 — कर्कटः L — कामपदः

L कुलिशनायकः — केयूरः —

शुद्धः — चतुष्पदः L = पाशावः —

चेष्टकः — जृम्भितम् L — धैनुकम्

2L — धेनुकः L — नागम् L —

नागपटः L — नागपाशकः L —

नागरम् L — नीलासनः L —

नृसिंहः L — पद्मः, पद्मम् L —

पद्मासनम् L — पशुपाशकः L —

पीडितम् L — पुरुषाद्यितम् Kp१,

Kawal — प्रियतेषणः L — मण्डूकम्

L — रतिनागः L — रतिपाशः L

a mode of coil ~~मर्कटः (Un 4)~~

81) L — रतिमित्रः L —

रतिमुन्दरः L — रुचि ४ L —

लतावेषुः L — वल्लभायितम्

MW वाडवम् L — वेष्टनवेषकः,

वेष्टनकः L — वेष्टितम् L —

व्यानतम् MW ~~मकेटः (Um 4.5)~~

a mode of coitus मकेटः (Um 4.5)

(81) L a particular posture

in coitus व्यानतकरणम् MW

— प्राची L — शौकम् L —

समस्तः MW — सम्पुटः (ibc ६ ज्ञा)

L सम्पुटकः L — सूचि ६, सूची

L

a mode of coitus मर्कटः (Unk)

4.81) L a particular posture in

coitus व्यानतकरणम् MW.

[← Coix barbata | I गवीधु, गवीधुकु: TS 5.4.3.2

गवीधुका Ā pśr. 15.3.16.16 b — कशकु, Comm.

on Kāty Śr (= गवीधुका)

| II कुन्तः L — गुन्द्रा L, गवीधुका — गोजिह्वा
अक्षिणी L —

L. — धुलज्यः L, रुक्षणीया L — वज्राङ्गी L —

सुलवणा L — हिंसा . L, काकादनी, एलावली

a species of grain (coix barbata) —

कुन्तः L. rice-gruel boiled with

Coix barbata . गवी^{धु}कुय^{ना}गू 6 TS 5.

5.4.3.2.

— 0 —

Cojus Cobojus (a fish with

numerous small spines in the

back) an-an-yat L the fish

Cojus Cobojus (commonly kavay

or kay, said to go by land

from one piece of water to

another) an-an L.

a Cola woman ~~रि. ८३~~ Year 5.89.

— x —

1
2015
(in astron) the sine of the co-latitude

लम्बगुणः दूरे, लम्बज्या, लम्बज्या

Surya

cold adj । I शीतल ‡ (आ) MBh, Kāv;

etc - शीतल ‡ (आ) Ashtav, Prasanna

- हिम ‡ (आ) Jātakam, हिमकर W

- शिशिर ‡ (आ) R, Varṇiś, etc

- तुषार ‡ (आ) Ragh, Naish, तुहिना

(siddh. napuṃs 41), Pañcat 2.58,

Ritus, Kathās, Rājat, Prab.

। II अनाभिस्नेह Bhag - अनुष्ण ‡ (आ)

— अनुष्णक — आभिशीत, अभिश्यात Pāṇ.

6.1.26, Kāś — जड ‡ (आ) Pañcat

1.12.4, Rāṣyād 2.34, Rājāt 4.41

— निरूपमन् MBh, Hariv (निरूपमक

jātakam) — निस्नेह ‡ (आ) Kāv,

Pañc — निष्प्रणय ~~ut~~atarar — शीकर

‡ (आ) L — संशीत ś-āringś, संशीन

car, संश्यान — सुषिक, सुषिम L —

सुषीम L — सेभ्य ‡ (आ) L — सोल L

— सोलिक L — स्कन्दोल L — स्फीत L

— हेमन ‡ (ई) AV, etc.

not cold । I अशीत — अहिम ‡ (आ)

SBr 14.

I II अनुहिन.

any cold thing शीतकः A become

cold शीतीभूत सुस्र causing a

cold flavour शीतरसिक Susr causing

cold हिमकर w cold and hot

शीतोष्ण ‡ (आ) G. & R. S., Kā, etc

cold and moist सौम्य ‡ (ई) later

आ once in RV सौम्या) Br, ^{Hariv,} ~~Hariv~~

~~*~~ Susr cold (as wind) सहिम R

cold-bodied शीताङ्ग ‡ (ई) Susr

'cold-destroying' शिशिरघ्न mw

5
'cold handed' शीतपाणि Shādru Br

'cold-natured' जडात्मन Pañcat

$3 \cdot 12 \frac{11}{12}$, Var, जडात्मक.

'cold rayed' । I शीताकिरणः Var,

शीतगु m Var, Kathās, शीतदीधिति

m Var Br S, शीतद्युति m Hāsya,

शीतपाणि Shādru Br, शीतभानु

Dhūrtaṁ शीतमयूखः Var Yōgya

शीतमरीचि m Kāv — शीतांशु mBh, R

— हिमकिरणः Dhātvan, हिमशु m

Var, हिमांशु m Kāv, Var BrS, etc

~~'cold rayed'~~ + II

II अवश्यायकिरणः Dhātvan.

a cold relationship पञ्चपदी Pañc

2. 123 the cold season प्रसक्तः L

(प्रसक्त) 'cold-tongued' (३)

जलजिह्वः L cold to touch शीतलस्पर्श

R.

cold water : I शीतलजलम् MW.

I II शीतम् L—हिमवारि $\approx$ MärkP,

हिमसरस $\approx$ Mālatim, हिमाम्बु $\approx$

MW, हिमाम्भ्रस $\approx$ Ragh, BhP.

a cold wind हिमानिलः L encircled

by cold rays हिमांशुमालिन् $\approx$ Kām

'exposed to currents of cold winds'

शीतानिलसर्पिन् having a cold nature

शीतमय (आ) Hariv 'having cold'

rays' अनुष्णगु m having cold

weapons (as the moon in fighting

with the Daityas) शैशिरास्त्रं mfn

Hariv (चल शिशिरास्त्र) 'having

not cold rays' अनुजारकरः

other than cold शीतेतर a

particular religious penance

(consisting in eating only cold food)

शीतकृच्छ्रः Viśhn, शीतकृच्छ्रम् A,

शीतकृच्छ्रम् L too cold to drink

पानीयशीत L.

very cold । I सुशीत Suśr, Var Brs,

etc — सुशीतल MBh, Kāv, etc —

हिमशीतल W.

cold

cold n 2I शैत्यम् yājñ, मञ्ज, etc —

शीतम् L, शीतला मञ्ज, R; cāṇ, etc,

शीतत्वम् R, sāk — शिशिरः, शिशिरम्

मञ्ज, Kāv, etc — शिशिरला — शीतलम्

subh.

2II जडः (१ अश्वादि) W — तुषारः, तुषाराः

m ~~sg~~ & pl MBh, etc — तौजाम

W — पत्रहिमम् L — हास्तिमल्ल W — हिम

(only in instr हिमा) RV 10.37.10, 68.

10, हिमः RV, etc — हैमनः, हैमनम् L.

~~approach of~~

approach of cold हिमागमः MBh,

R, etc belonging to the cold

season शीतकालीन W beyond

the cold अतिशीतम् by cold

हिम्या RV cold and bad weather

हिमदुर्दिनम् L cold and heat शीतो-

ष्णम्, शीतोष्णे (n du) MBh, Kāv,

etc 'cold-produced' हिमोद्भवा L.

the cold season I हिमः Kālid

Mārk P, हिमा (only with शत)

RV, VS, AV—हेमन्तः RV, etc,

हेमन्ती L the cold season शीत-

कालः Suśr, Ritus, Var Brs, etc.

I II दसम Un vr - शीतकः ~~हृद~~

१ यवादि L.

the cold season of the year रैद्रः L

the growing cold शीतीभावः Lalit

cold state शीतीभावः MW cold

weather शीतम् L - शीतलम्

subh 'distilling cold' हिमस्रुत m

kād end of the cold season

हिमान्तः MBh feeling of cold

शीतलः Car passing off of the

cold season हिमालयः R Past

the cold अतिशीतम् — अतिहिमम्

produced by cold हिमज W

producing by — हिमोत्पन्न MW

producing cold हिमकर W

produced in the cold season

शीतकालीन W resembling cold

हिमाश्र W without cold अहिम

‡ (आ) S.B.R. 14.

3 I प्रतिश्या, प्रतिश्यायः सुश्र, कार.

3 II अपीनसः सुश्र.

cold (affecting the nose) पीनसः

Suis curing colds (said of several

plants) कफघ्नः (ई) Suis, कफ-

नाशन having a cold प्रतिश्यायिन्

~~कफ~~ Suis — पीनासित (var) पीनासिन्

Suis occasioning cold कफद

— कफकारः suffering from cold

हिमेल Pāṇ. 5.2.122, Vārtt—(Prob.)

हिमेक maitr. 5.

colder शीतलतर Sins.

coldness n.I शैत्यम् yājñe, MBh, etc

— शीतम् L, शीतता, (MBh, R, Cān, etc), शीतत्वम् (R, Svāh) — शीतलता,

śāring P, शीतलत्वम् L — शीतलम् Svāh.

I II जाड्यम् (वृ दृदादि) W — निरुष्णता

— निरुष्णत्वम् MBh — निष्प्रणयता, निष्प्र-

णयत्वम् jātakam — शीतर L —

शीतिका MW, शीतलम् m वृ ड़िडादि —

शीतीभावः MW — सुशीतलम् Subh —

सुषिकः, सुषिमः L — सोलः L — सोलिकः

L — सेभ्यः L — स्कन्दोलः L.

coldness of the feet पादमम

Pāṇ 6.3.54 consisting in

coldness शैत्यमय mf (ई) n ,

stāh enemy of coldness जाज्यारि

m L great coldness सुशीतम् MW

free from coldness निर्जीव्यम्

L.

To be cold शयं Pass शीयते TS, TBz

— शिद् cl 1 (Dhātup 2.9) शिन्दते

(only pf शिशिन्दे), Dhātup.

To become cold शीती भू, शीती भवति

— (also fig) शीतली भू, शीतली भवति

Kathās .

to make cold शीतलीकृ, शीतलीकरोति

Das, Lalit — शीतीकृ, शीतीकरोति R.

Coleus ^{cx} Amboinicus — पावाणमेदिन

m L.

— x —

Coleus scutellaroides शैलभेदः Swiss.

the plant Coleus Scutellarioides

(supposed to dissolve stone in the

bladder) अश्मभिद, m. Swiss,

अश्मभेदः L. , अश्मभेदकः, Swiss.

colic

I कुक्षिशूलः Suisr — जठरज्वाला,

जठरव्याध्या W.

I II पक्षिशूलम् L — वातफुल्लान्त्रम् W.

a form of colic जरापित्तशूलम्

SaringS 7.43 — a kind of

colic वातजम् Gal — अन्नद्रवशूलम्

E hpr any sharp/acute/pain

(esp that of colic) शूलः, शूलम् (if c)

॥ आ) Kāv, VarBṛS, Suśr a
particular form of colic विद-

शूलः Suśr colic pains arising
from indigestion आमशूलम्

Kṛpṛ colic-removing शूलहन्त्री L

hostile to colic शूलशत्रु m L

शूलद्विष m L one who suffers

from colic शूलिन mfn Kaus,

6860. 3/

Wear, Heat.

collapse vb । I संसद , संसदति (Ved also

संसीदते and संसदाति Mm, MBh, etc —

विसंस , विसंसते (cp also P) T, Br,

Up, Hariv, Pañcar .

। II व्यवह्री , व्यवह्रिनाति Maitr S —

व्री Pass व्रीयते Pañcar Br, Maitr Up —

संवली pass संवलीयते T Br.

collapse n । I संनिपातः MBh, Kāv, etc.

I. II | अङ्गविकृति - प्रत्ययः AitBr .

collapse of the body शरीरपातः

Var Br, Kum, etc — शरीरनिपातः

gaut entire collapse

सर्वाङ्गभङ्गः utter collapse संनिपातः

MBh. Collapsing in a moment

अपतित्वं सित् mbn Hit .

collapsed adj लीन — संलीन TS,

S Br, Kāth — संश्रयान Kās on P.

6.1.24.

collar न II कण्ठी. ॥

II कण्ठभूषणम् Hcat, कण्ठभूषा ५ — कण्ठलता.

Wearing a golden collar धृतकनकमाला

mfn MW the collar bone जत्रु न Yājñ 3.

88, MBh, Hariv, R, Suss, VarB&S (जत्रुणि)

जत्रुकम् L — अक्षक m n Suss being

above the collar bone क ऊर्ध्वजत्रु mfn

Suss 1.82.8 having a beautiful collar

2

6865

bone सुजनु mbn MBh having a great

collar bone (N. of Siva) महाजनु mbn

MBh the upper part of the body i.e.

the part above the collar bone

उर्ध्वाङ्गम्.

not collateral
not collateral, अप्रातिबन्ध mfn

Collateral branch of a family. अनुवंशः

Hariv. a collateral form विकल्पः

Var Brs. use of a collateral form

विकल्पनम्, विकल्पना Var Brs. 5ch.

✓

1

colleague । II वर्गः mālatim —

सम्भूयकारिन् mā w.

collect Ab 11 चि cl 5 चिनोति, चिनुते

Mund Up, MBh 1, 5 — संचि, संचिनोति,

संचिनुते Mn, MBh, etc — समुच्चि, समुच्चि-

नोति, समुच्चिनुते Baudh — समाह, समाहरति

समाहरते AV, etc — समूह, समूहति,

समूहते RV, AV, Bṛ, Up, ~~Bṛ~~ BṛP — संग्रह

(संग्रभ) ऋ संगृह्णाति संगृह्णी संगृह्णीते (ved gsm

generally

संगृह्णाति संगृह्णाति, संगृह्णीते) BṛP, etc.

। II अपचि, अपचिनोति — अम्बय Nom.

अम्बयति (goma कण्ठादि) — कुल् cl 1 कोलति

Dhātup 20.12 — गोष्ठ Nom गोष्ठते Dhātup

8.4 — निचि in deri — पुण् cl 10

पोणयति (v.l for पूल्, पूल्यति) — पूण् cl 10

पूणयति Dhātup 32.92 (v.l) — पूल् cl 1.10

पूलाति, पूलयति Dhātup 15.21, 32.93 — भुङ्

cl 6 भुङति Dhātup 28.99.102 — मक्ष् cl 1

P Dhātup 17.12 (vl) — मुस्त् cl 10 मुस्तयति

Dhātup 32.87 — मृक्ष् cl 1 मृक्षति, मृक्षति

Dhātup — शण्ड् cl 1, शण्डते Dhātup 8.27

— शम्ब् cl 10 शम्बयति Dhātup 32, 21 (vl)

— श्रोण् cl 1 श्रोणति Dhātup 13.14 — श्लोण्

(also श्रोण) cl 1 श्लोणति Dhātup 13.15 —

स्कन्ध् cl 10 स्कन्ध स्कन्धयति Dhātup 35.84

— स्खल् cl 1 स्खलति (rarely स्खलते)

4

Dhātup — स्फुल् el 6 (Dhātup 28.96)

स्फुलति Dhātup — हुङ् el 6 हुङति Dhātup

28.102 — हुण् el 1 हुणते (~~cor~~ according to

Pāṇ 7.1.58, see also हुणति) Dhātup 8.16.

। III अभिसमस् Cor — उचि, उचिनोति A —

उपचि, उपचिनोति — उपसंह, उपसंहरति, उपसंहरते

SBh, MBh, Pañcar, TPṛāt — उपह, उपहरति

MBh, BkP — प्रचि, प्रचिनोति, प्रचिनुते Gobh,

४६

MBh, etc — विचि, विचिनोति, विचिनुते RV,

pañcat — संह, संहर्षते, संहर्षते RV, etc —

संघट्यति

संघट् caus संघाट्यति, Kathās — संघट् caus

संनिदधाति

संघट्यति MBh, Rājāt — संनिधा, संनिदधाति,

संनिधत्ते MBh — सम्बह chUp — समाकृ,

समाकरोति, समाकुरुते, समाकृणोति, समाकृणुते

RV, AitBh — समादा, समादत्ते, MBh —

समानो, समानयति, समानयते MBh, Kath, etc

— समावह् , समावहति, समावहते, B३, Hasiu —

समीज् , समीजते RV — समुदयं कृ — समुदानय

Nom समुदानयति Divyāu — समुपाश, समुपाशते

R — सम्प्रणी, सम्प्रणयति, सम्प्रणयते MBh —

सम्भृ, सम्भरते RV, etc — स्फु intend चोष्कृतं

RV.

to collect a few grains इषत् इषत् ।

(with prep also) इषते, इषाते to collect

7

Required : 2TH, 2THRY (WIP, 2THRY)

Jan 1.4.51, Kai to collect a store of

गुह्यार्थः, गृह्यार्थः,

गृहणीते

VarBzS H2.10 + to collect core

fully सुसंचितं (with कृ) to collect

into one's self संव्यच्, संविव्यन्ति RY

to collect one's self आत्मानम्प्रत्यवस्था

caus आत्मानम्प्रत्यवस्थापयति — मनः

with समाधा to collect taxes आह

caus आहारयति, आहारयते Mn, MBh —

(in-law) साध् caus साधयति Mn, Yājñ,

etc to collect the thoughts in medita-

tation समाधा, समादधाति, समाधत्ते (with

आत्मानम्
आत्मानम्, ०५ मनः.)

to collect together ^{II} संव्यच्, संविव्यजि

RV — समज्, समजति RV, — समनुग्रह्,

समनुगृह्णाति, समनुगृह्णीते MBh.

collecting n II चयनम् 12 — संचिति 4 Kāu

— संग्रहः Mn, MBh, etc.

II आयोजनम् — उपसंग्रहः R, Nā — चिति 12

— चिति AV 2; 9, 4 — प्रचयः (ibc + आ) वि०,

Pāṇ 3.40, प्रचयनम्, प्रचिन्वत् mbh MBh, Haris

* — संसृष्टि + W — संहरणम् MBh —

संदर्भः: (libe + आ) Kāv, Kāthās, sarvad —

संनिचयः MBh — समाहृति + L, संग्रह.

the act of collecting (one's ideas) उपसंघातः

Comm. on Kyāyad the ceremony of collect-

ing the bones (after burning a corpse)

अस्थिसंचयः, अस्थिसंचयनम् comm. on, KātyŚr.

collecting alms after the manner of a bee

(i.e. by going from door to door) माधुकरी

L collecting (esp. the ashes or bones of

a body lately burnt) संचयनम् G & S & S,

Min, etc collecting grain in times of

dearth समाधि m collecting into a

mass स्वायनम् निर collecting of

fruits फलोचयः W. collecting one's self

again प्रतिसमाधानम् Kōd collecting

repeatedly निकेचायः W collecting

the bones of a burnt body संचयः

(ifc & आ) RTP 284.300 collecting

what remains दोषावचयनम् MW collect

ing (with the hand) प्रचायः, प्रचारिका

good collecting together सुसम्भृत +

TS, TBz eight collecting together

सुसम्भृत् ± TS, TBI.

Collection n 1I समूह: (युं तु आ) Av, etc

—समुदाय: Pāt, Kāv, Pānāt —समुच्चय:

Kāv — संहति तु Kāv, Kathās, etc —

समाहार: MBh, Kāv, etc — ग्राम: (युं) —

निकर (म्भ्र युं तु आ) MBh, Kāv, etc —

षण्ड: , षण्डम् (often written as खण्ड)

BhP — वितति तु Kir — संघात: (rarely
संघातम् , युं तु आ) TS, MBh, etc — साय:

MBh, Kāv, etc — मण्डकम् (rarely मण्डक:

गु अथर्चादि, and तु इ गु गोरादि) गुं, गुं,

MBh, Kāv, etc — संचय: (युं तु आ)

Nir, MBh, etc — चय: (Pān 3.3.56 Kāv

गृ ~~वृषादि~~) MBh, Hariv, etc — उच्चयः MBh,

R, Das, Sak, Sāh, etc — निचयः Mn,

MBh, kāv, etc — पङ्क्तिः t (also पङ्क्ति m

c and in comp.) Mn, MBh, Kāv, etc

— (net of animals, &) समाजः

Āpast, Mn, MBh, etc — समवायः

Gṛs, Gaut, Mn, etc.

111 आचारः (गृ आकर्षादि गृ.प.) Nir

— कटकः, कटकम् kād 40.10 —

कदम्बम् Gṛt, Sāh, etc — कपालम्

(कपालः &) & — कायः saddh P —

घटा BHP 3.17.6 kpr 7. $\frac{11}{12}$ — घनः

W — जालम् chiefly ये MBh, etc

— पिण्डः L — पुङ्गः, पुङ्गम् L —

प्राप्ति तु L, संहति — भूमन् तु ^{Śāṅkhya}

— मण्डलकम् MBh — विन्यासः W —

विवर्तः L — संसृष्टि तु W — संस्त्यायः

Nir — संहारः MBh — संकलः W —

संनयः MBh — सप्तवहारः MBh —

समूहकः Ap Sr, Pañcar — सम्बन्धः

ये f(मा) Śukras — सप्ताहरणम् — समुदयः

(rarely समुदयम्) Maitr Up, MBh, etc

— सम्भारणम् RV — सम्भृति f L — स्तोमः
kāv, Rājat — स्तोमः kāv, Rājat.

any Collection संधः MBh, kāv,
etc any Collection of five

पञ्चारः W, पञ्चकम् a Collection
of amulets रक्षापट्टोलिका Bhav P

the Collection of Buddhist-

Sūtras सूत्रोपटकाः, सूत्रोपटकान्
Collection (of Buddhist Sūtras)

निकाय MWB 62.63 a Collection

of clouds धनवयः W a Collection

of Consonants व्यञ्जन (तंगनः) MW

a Collection of eight books

अष्टादशिका a Collection of 50

पञ्चाशिका a Collection of five

bedsteads पञ्चरवङ्गम्, पञ्चरवङ्गा

L a Collection of five Carpenters
 पञ्चकार्पणम् , पञ्चकार्पणम् L a Collection
of 5 Cows पञ्चगवम् , पञ्चगवम्

a Collection of five Plants
 (Viz vidāri - gandhā , brīhatī ,
 priṇi - parṇī , nidigadlikā
 and śva - danśtrā) पञ्चपौष्टिकः

L a collection of five ~~things~~ things
 (esp.) the 5 elements viz earth,
 air, fire, water and ākāśa
 (ether) and dissolution into
 them i.e. death पञ्चभूतान् वान्,

Susr, Pur a Collection of 5
Villages पञ्चग्रामं यājñ

a Collection of four things चतुर्विधः

Rag. ॥ 10. 23, Hyog 1.15, Hit,

चतुर्भेदः a Collection of

180
from मनुस्मृत्यान् Ritus a collection
of fruits फलोपपत्तयः W a collection
of fools मूर्खमनुस्मृत्यान् Pāṇcat
a collection of gods देवजनः (generally
pl.) AV, VS, etc. a collection
(= paragon) of heroism शौर्यसागरः
Venis (in blue) a collection of
infallible verbal teachings
(said of the Vedas) शिखरशिखरः
n. a collection of jewels रत्नसंग्रहः
— रत्नानि-पयः MW collection of
law (as Manu, yājñ etc)
धर्मसंग्रहः Collection of laws
धर्मसारसमुच्चयः a collection of
leaves for writing सङ्ग्रहः L

Collection of letters शिखराशि म
a Collection of family forms
 संपोचयः Saka Collection of money
 धनसंचयः (Mn) धनसंचयनम् Kān
a Collection of men साथः MBh
a Collection of merits गुणसङ्ग्रहः
 BHP 4. 20. 26, गुणसङ्ग्रहण W
Collection of the mind (joined with
the retention of the breath) धारणा,
 Mn, MBh, Susr, Kān, Pur, etc
a Collection of mountain-peaks
 शिखरानि यमः MW Collection of
nouns नामसङ्ग्रहः Collection of
a number of separate things
 जलपयः (esp. ye) a Collection
of pearls रत्नराशि म MBh,
 Saka, etc a Collection of prayers

अमलसिद्धि, Hurin Collection of
property (~~अथिगमः~~) अथिगमः Vātsy,
अथिगमः; MBh 3.88 a Collection
of Purāṇas पूराणसंहिता BhP
the Collection of the Ric Verses
अथि f (sg but usual pl अथिः)
Ait Br, Āśv Śr & Gr, Mn I 23, etc
Collection of riches धनसंचयः Mn
धनसंचयनम् (Kāv) Collection of
sacred relics धर्मशरीरम् Tātakam
Collection of sacred texts (esp. any
special redaction of a Vedic
text) समा म्नायः Āśv Śr Collections
of sacred writings (Sūtra, Vinaya,
and Abhidharma P.) त्रिपिटकम्
Buddh Collection of sentences
etc कौशः Kāvād 1.13 Sāh,

कोशान् L a Collection of seventy
~~Ma~~ tales सप्ततिशम्बन्धः Suktas
a Collection of similar things
वंशः, MBh, Kāv, etc a Collection
of 6 elephants एतिसप्तदशम्बन्धः MBh
a Collection of 16 षोडशत्वन् 4 Cat
Collection of sounds शब्दराशि न्
(in phil) a Collection of sounds
said of the Veda शब्दराशि न्
a Collection of stanzas छन्दोवाची
f Cat Collection of stories
महाकाव्यः Kathās Collection of
Sūtras सूत्रसंग्रहः a Collection
of ten दशवर्गः Kāty Śr 12

Collection of 32 द्वात्रिंशति f —

द्वात्रिंशतिका — द्वात्रिंशत्का (Simhās)

द्वात्रिंशिका (भरतकद्वात्रिंशिका (at))

a Collection of 32 letters कौकुण्डल

L a Collection of things forming

a class जातान् Mn 9, MBh, etc

Collection of things Required

for any purpose सम्भारः

(4c f, 51) Ab, etc (With Buddhists)

the Collection of treatises on

discipline विनयपिटक

a Collection of 12 द्वादशान् SBr

a collection of twenty pearls

(having the weight of a Sharna)

~~Var~~ Var Br S the Collection
of Vālaakhilya hymns

वालाखिल्यसंहिता Bh the entire
Collection of the Vedas ब्रह्मकोशः

Tār, Pār Gr, Maitr up the Collection
of the Vedic hymns मन्त्रालोहता Cat

Collection of Virtues धर्मशारङ्ग Jatakam

Collection of Wealth अर्थसंचयः

अर्थसंचयः 1/2 MBh Collection of

Weapons शास्त्रालोहता f शास्त्रालम्हः

W Collection of Words निघण्टु,

निघण्टु, निघण्टुद्वयं = निघण्टु —

निघण्टु: Cat Collection of Words

belonging to a particular gram-
-atical rule शाब्दिक गणः Pāṇ,

Kāś (in phil) a Collection of
Words (said of the Vedas)

शब्दराशि या Collection together

समग्र्ययनम् Pat Complete

Collection संग्रहः Yājñ, MBh, etc

Complete Collection of परिपूर्ण-

less, a Complete Collection of

implements सामग्री Rājāt,

Kathās, Sarvaś = ~~सामग्री~~

सामग्र्यम् MBh, Hariv, etc.

(esp.) a complete Collection
of materials सामग्री Rājāt

6893-

Kathās, Jarvad, सामग्र्यम् MBh,
Hariv, etc formed into a
Collection ~~संग्रहित~~ संग्रहितम् MW.

forming a Collection of 10

दशवर्गम् म् Divyâv 1. 325

having a Collection of

money धनसंचयने म्

a Collection of a hundred

शतसङ्कशः MBh ~~संग्रहित~~

law Collection धनसङ्कशः

right Collection of requisites

सुसम्भृति f Naish the whole

Collection of chariots (constituting
one division of an army)

रथकायः Buddh whole

Collection of the Veda वेदराशि m

~~Sāy~~ Sāy .

Collector ^c n II समाहर्तु m Mn 7.60 — संग्रहिन् m

MBh, Subh — संग्राहकः MW.

a collector of honey मधुहन् m MBh, Pur

a collector of money अर्थसमाहर्तु m Mn

7.60 a collector of roots मूलशब्दिकः

Mn a collector of Vedic texts समभ्नात्

m Samh a collector of wood दार्वाहारः

VS 30.12 one who collects grammar

tical Ganas गणकारः Kāt, Sch vd for

गणकारि one who easily collects धारणा-

त्मक mt (इडा) n Subst. what collects

संचयिन् mt W.

collecting adj II संग्राहिन् mt Subst —

Mn 4.102

समूहन् mt — सम्भारः (इडा + आ) सम्भृति.

† II आहारिन् — चय — प्रत्युपस्थित Subst —

सम्भृत्तिन् AV.

3
collecting (goods etc) संनिधानिन् Divyān

collecting (only for present needs) प्रसंख्यान

MBh 14. 2852, VI (Nīlaka) by collecting

पुञ्जीकृत्य 'Kātyāṣṭhī, Sch.

collective ^{adj} II सामुदायिक MW.

I II सांनिपातिकर्मन् n W.

a suffix forming collective nouns सामूहिकः

Pat (in Vedānta) collective existence

समष्टि 4 Śaṅk, Vedāntas, VP chapter

treating of collective nouns सामूहिकः

Pat the collective body of sacred

Mantras or tree texts which constitute

the Yajur-veda यजुर्वेदः Bṛ, GṛŚrS,

Mn, etc.

adj II

collectively संघतः MBh, R, etc.

III अपृथक् — सर्वशः TBṛ, ChUp, SāṅkhŚr,

etc.

belonging to the gods collectively देवजन

पितृ (इ) RV 10.2.22 the Pitris

collectively पितृसामान्यम् W the

Vasus collectively वैश्रावसम्
वैश्रवसम् TB.

collected adj I संचित SBh, etc — चित

Mund UP — पुञ्जीकृत Mahidh — संगृहीत

MBh, Kāv, etc — समृत RV, etc — सम्मिलित

Kaṭhās, Pañcat — पिण्डित MBh, R —

पिण्डिकृत MBh, Kāv, etc — समाहृत MBh,

Kāv, etc — समुदित R, Daś, Siddh.

1 II आचित AV. 4.7.5 — उचित Kathās —

उपसंहृत Divyāv — उपहृत — परिसंचित Sāh —

— पूगकृत Pāv 6.2.46, Sch — प्रचित —

संस्थृत RV 10.84.7 — संस्थित W — संघटित

MBh — समायुत Nā — समाहित —

समुपचित W — समुपलभ MBh, R — समूह

RV, TS.

not collected असंस्थित Kām, Hit any-

thing collected समसन्तम् TS, Sch a place

in which anything is collected भाजनम्

(~~gen~~ with gen or ifc with ६ आ) MBh, ~~Kām~~

Kāv, etc collected after the manner of १

bees माधुकर Eat the collected body

of a caravan सार्धमण्डलम् MBh collected

8
102
estate (of a deceased person) रिक्तजातम्

man collected (for a purpose) अभ्युद्भूत

manic collected collected in mind भाव-

समाहित man 6.43 collected into a bunch

संहर्ष SB३ collected into small heaps

(as sweepings) अवपुञ्जित.

collected together II समुच्चित Kāśh.

Pāṇ 7.2.10, समुच्चितीकृत Naish.

६०। II आयोजित Kum — एकराशिगत,

एकराशिभूत — समाकृत MW — समाहृत

MBh, Kāv, etc. eating collected food

eating collected food समसनाद् TS

having the mind or thoughts collected

समाहितमनोबुद्धि R one who has collected

his thoughts समाहित UP, MBh, etc

one who has collected many drugs

समृत्तौषध MBh well collected सुसमृत्त

MBh (printed सुसंबृत).

to be collected adj II संचय R, — संचयनीय

MW — समाहार्य SBh, MBh — पुञ्जीकर्तव्य

Bhatt, Sch — सम्भरणीय TBh, Sch — चेतव्य

Vop 26.3 — समृत्त्य TS, TBh.

II परिचयनीय W — प्रचेय — संहर्तव्य Maxip.

to be collected allround परिचेय W to be

collected by taxes कश्पाचेय to be

collected (from various places) संहार्य

Sāṅkhya, Śāṅ. to be collected (punya)

यथनीय Vop 26.3 to be collected to

gether परिचेलन्य W to be collected

up उपचेय. ~~up~~

to be collected । II प्रचि Pass प्रचीयते

मि३५, मि३५ — मील् ८१ । (Dhātup 15. 10) मीलति

(rarely मिलते) Uttarar.

to be collected into a heap स्तै ८। स्थायति

Dhatup 22.14 to be collected together

पुञ्जीभू Kād, Hcar to desire to collect

the thought समाधा Desid समाधित्सति

MBh 12. 9586.

to wish to collect । I संग्रह (संग्रम्) Desid

संजिघृक्षति MBh.

11 आर्ध Desid.

the wish to collect समुच्चिचीषा VS, sek.

wishing to collect संजिद्यस्तु mn Dais

1875

1876

1877

1875

1876

1877

